W maju kończy się prenumerata "Głosu"
Wykorzystaj ostatnią szansę!

Głos znad Niemna

Pismo Związku Polaków na Białorusi • Rok wydania IV • 17 - 23 maja 1993 r. • nr 20(54) cena 3 rb.

NOWE CELE - LEPSZE PERSPEKTYWY

Nuncjusz Apostolski na Białorusi

Ojciec Święty Jan Paweł II nominował na stanowisko nuncjusza papieskiego w Republice Białoruś arcybiskupa Gabriela Montalvo.

Arcybiskup G. Montalvo urodził się w Bogocie (Kolumbia) w 1930 r. W roku 1953 otrzymał święcenia kapłańskie. Od 1957 r. działał w placówkach dyplomatycznych Stolicy Apostolskiej w krajach Ameryki Łacińskiej. W latach 1964-1974 pracował w Sekretariacie Watykanu, zajmując się sprawami Europy Wschodniej.

Od 1977 roku pełnił funkcję nuncjusza papieskiego w Hondurasie, Nikaragui, Algierze, Tunisie i Jugosławii.

Doktor prawa kanonicznego, włada językami: francuskim, angielskim, włoskim i niemieckim.

Moja Polska

Szanowna Redakcjo!

Pytanie pierwsze ankiety wywołało u mnie wzruszenie i łzy obfite.

Polska dla mnie to różne refleksje:

jestem dumny, że pierwsza z krajów świata wyrzekła się komunistycznego faszyzmu!

jestem dumny, że Józef Piłsudski i Polacy już w latach trzydziestych wiedzieli co oznacza bolszewizm.

Z Polską wiąże mnie jakaś siła fantastyczna - teraz "Głos znad Niemna" i Polskie Radio.

Bardzo chciałbym, aby Polacy mieli taki charakter, jaki mieli J. Piłsudski, J. Piwnik ("Ponury"), a obecnie - K. Wojtyła i L. Wałęsa. Bunty i strajki warto zmienić na zgodę narodową, bo komuniści jeszcze pokazują zęby.

Należy wychowywać dzieci i wnuki w miłości do Ojczyzny, w gotowości poświęceń dla Polski.

Kościół dużo czyni dla nas, ale tylko w sprawach wiary Chrystusowej. Natomiast Polska musi coś robić, byśmy mieli w sobie jak najwięcej patriotyzmu, byśmy nie wstydzili się, że jesteśmy Polakami; takie fakty, niestety, trafiają się nadal.

Kazimierz Stefanowicz

Wszystko o II Zjeździe Związku

- Wybiegając w przyszłość i życząc przyszłemu Zarządowi jak najbardziej owocnej, roztropnej pracy, chciałabym zwrócić uwagę na to, że niedawno - poprzez wymianę dokumentów ratyfikacyjnych Traktatu, podpisanego między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Białoruś - została otworzona nowa karta w historii stosunków tych krajów.

Traktat stwarza podstawy prawne i wyraża deklaracje państw do współpracy, zwracając uwagę w wielu swoich paragrafach na warunki rozwoju mniejszości narodowych. Myślę, że znajomość tego dokumentu pomoże przyszłemu Zarządowi w jego działalności.

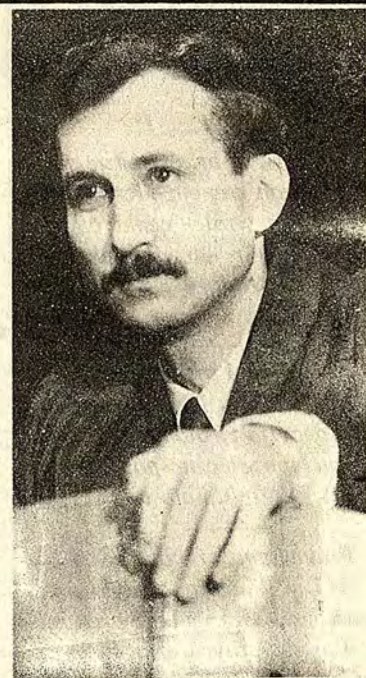
Elżbieta Smułkowa - ambasador RP

REFERAT SPRAWOZDAWCZY ZG odczytany na II Zjeździe ZPB przez prezesa - Tadeusza Gawina

Dalsze materiały zjazdowe na str. 4 - 8

publikujemy na str. 3 - 4

W ciągu dwóch dni w Grodnie trwały obrady II Zjazdu ZPB, sumując wyniki i poddając ocenie działalność jego struktur kierowniczych. Jednocześnie był on początkiem nowego etapu w historii polskiego ruchu odrodzeniowego na Białorusi.

Okres, który minął od I Zjednoczeniowego Zjazdu - mimo że był krótki - miał znaczenie nadzwyczajne; bowiem był to czas kształtowania od podstaw struktury i form działania pierwszej masowej polskiej organizacji narodowościowej na Białorusi.

ciąg dalszy na str. 4

W kilku zdaniach

Przez trzy dni przebywała w Mińsku delegacja pracowników Instytutu Planowania Gospodarczego Rosyjskiej Akademii Nauk. Osiągnięto porozumienie o wspólnych badaniach naukowych celem stworzenia trzyczęściowego (Rosja, Białoruś i pozostałe kraje WNP) wielobranżowego modelu rozwoju gospodarczego.

Zdaniem rosyjskich naukowców droga do wyjścia z kryzysu prowadzi poprzez wznowienie więzi ekonomicznej między republikami i wzmocnienie roli państwa w kierowaniu gospodarką.

Analitycy polityczni, oceniając wyniki spotkania delegacji WNP w Mińsku podkreślają jej podstawową wadę - brak jakichkolwiek umów. Mimo deklaracji prawie wszystkich krajów o gotowości do bardziej ścisłej współpracy, każde z państw trzyma się własnej koncepcji stosunków wewnątrz WNP i jego kształtu organizacyjnego. Te kwestie będą głównym tematem dyskusji podczas kolejnego spotkania w bieżącym miesiącu.

Przewodniczący Rady Ministrów RB - Wiaczesław Kiebicz, podczas rozmowy z ministrem Obrony Narodowej Polski - Januszem Onyszkiewiczem oświadczył, że dołączenie Białorusi do Traktatu o wspólnym bezpieczeństwie nie należy odbierać jako zrzeczenie się zapowiedzianego przez jego kraj dążenia do neutralności.

Decyzja została podyktowana obecnymi realiami gospodarczymi i wojskowo-politycznymi; nie jest ona skierowana przeciwko sąsiednim krajom.

W czerwcu br. odbędzie się w Grodnie konferencja "Rzym - 4", poświęcona wzajemnemu oddziaływaniu kultur narodowych i regionalnych Białorusi, Litwy, Polski i Ukrainy.

Na kolejnej sesji Sejmu Białoruskiego Frontu Narodowego zapadła decyzja zwołania III Zjazdu tego ruchu społeczno-politycznego w dniach 29-30 maja br.

Budowlana szkoła zawodowa Nr. 147 w Witebsku została przekształcona w szkołę ludowych rzemiosł artystycznych. Placówka będzie kształcić specjalistów w dziedzinie odbudowy i konserwacji zabytków historyczno-kulturalnych.

Zgodnie z uchwałą Komitetu Wykonawczego Rady Obwodowej w Grodnie od 1 maja osoby udające się zagranicę przez punkt "Bruzgi" będą musiały uiścić opłatę w wysokości 10 proc. minimalnego zarobku. Opłata za samochód wynosi 40 proc.

Podczas "Teatralnego Maratonu", który odbył się w Witebsku w dniach 27-28 marca, zebrano 4645581 rubli na odbudowę Starego Miasta.

KULTURA

Lubelski fenomen

Dwukrotnie gościliśmy na Grodzieńszczyźnie Zespół Tańca Ludowego. Pięknem polskiego tańca i kunsztem artystycznym Zespołu zostali urzeczeni nie tylko Polacy w Grodnie, lecz również mieszkańcy miasteczek obwodu.

Nigdy nie zapomnimy, że w działaniach Związku na rzecz odrodzenia polskości na Grodzieńszczyźnie jest cegiełka wmurowana przez Zespół Tańca Ludowego.

W dowód uznania i wdzięczności w imieniu Zarządu Głównego Związku Polaków na Białorusi składam na Pana ręce gratulacje z okazji Jubileuszu 40-lecia Zespołu i najserdeczniejsze życzenia kolejnych sukcesów.

Z wyrazami uznania i głębokiego szacunku - **Tadeusz Gawin.**

Zespół Tańca Ludowego Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie powstał w 1953 r. Jest najstarszym studenckim zespołem artystycznym UMCS, założonym i kierowanym do dziś przez mgr. Stanisława Leszczyńskiego, starszego wykładowcę uniwersyteckiego Studium Wychowania Fizycznego i Sportu.

Głównym celem zespołu jest roztańczenie i rozśpiewanie młodzieży akademickiej oraz uwrażliwienie jej na piękno muzyki, słowa, ruchu i gestu. Zespół liczy przeszło 200 członków, dotychczas tańczyło w nim już około 3,5 tysiąca studentów, którzy pozostali jego wiernymi sympatykami, a wychowankowie są kierownikami około 30 zespołów folklorystycznych w różnych zakątkach kraju. Zespół dał ponad 3500 koncertów w większości województw Polski. Na swym koncie ma 124 wyjazdy za granicę do 33 krajów na 4 kontynentach, gdzie dał prawie 2000 koncertów. Uczestniczyło w nich łącznie ponad milion osób, nie licząc telewidzów Inter- i Eurowizji oraz programów w wielu krajach na obu półkulach. Najdłuższe tournee artystyczne odbył w 1967 roku po Francji i Szwajcarii: 72 dni pobytu, 18 tys. przebytych kilometrów, 67 koncertów.

W dniu 25 sierpnia 1979 roku został przyjęty przez papieża - Polaka Jana Pawła II w Casel Gandolfo, gdzie zaprezentował program artystyczny.

Do tej pory zespół nagrał dwie płyty długogrające (we Francji i Polsce), wideokasetę w Szwecji; w swoim repertuarze ma siedem bogatych, dwugodzinnych programów obejmujących tańce narodowe i regionalne oraz tańce i melodie ludowe innych narodów. Tancerzom towarzyszy znakomita kapela, którą kieruje Andrzej Denis, Bogusław Chmiel i Zenon Koter. Zespół współpracuje z Polską Orkiestrą Włościańską im. Karola Namysłowskiego, z którą ma opracowany pełnospektaklowy program.

Zespół Tańca Ludowego UMCS może poszczycić się licznymi nagrodami, m.in.: Srebrną Kolią XXIV Światowego Festiwalu Folklorystycznego w Dijon (Francja) w 1969 roku, nagrodą Europejską FVS za zasługi w upowszechnianiu folkloru, przyznaną w 1973 r. po raz pierwszy polskiemu zespołowi.

Od 1974 roku kierownik zespołu mgr Stanisław Leszczyński jest dyrektorem Studium dla instruktorów polonijnych zespołów folklorystycznych w Lublinie.

Tadeusz Samborski, tak wyraża się o zespole: - Młodzież, która trafia do Zespołu Ludowego UMCS w Lublinie szybko pojmuje, że staje przed możliwością wielkiej przygody artystycznej, ale także przed szansą zdobycia takich umiejętności, jakie procentują później przez całe życie. Stanisław Leszczyński - pasjonat tańca ludowego i polskiego folkloru, świetny i zaangażowany wychowawca uczy swoich studentów nie tylko zachowania się na scenie i obycia z publicznością, ale także wrażliwości, umiejętności odróżniania dobra od zła i piękna od brzydoty. Odkryte w młodych ludziach zdolności potrafi rozwinąć w sposób maksymalny.

Opracowała:

Irena Artisz

NAUKA

DO consensusu

Przez trzy dni Brześć był miejscem spotkań naukowców Białorusi i Polski. Przyjechali oni na konferencję - "Białorusko-polska współpraca w dziedzinach społeczno-politycznej, kulturalnej i edukacyjnej". Odbywała się ona w Brzeskim Państwowym Instytucie Pedagogicznym, który razem z Fundacją im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego (Warszawa), Narodowym Centrum Naukowo-Oświatowym im. F. Skaryny, ZPB i władzami miasta wystąpił jako współorganizator tego spotkania.

Po obradach plenarnych pierwszego dnia, którym przewodniczyli prezydent Fundacji im. A. F. Modrzewskiego - Edward J. Pałyga, dyrektor Narodowego Centrum Naukowo-Oświatowego - A. Maldzis oraz rektor Państwowego Instytutu Pedagogicznego w Brześciu - Wasil Sciepanowicz, prace były kontynuowane w sekcjach: "Historia i kultura", "Edukacja", Lingwodydaktyka", Literaturoznawstwo, przekład".

Wśród licznych uczestników w obradach udział wzięli znani naukowcy białoruscy i polscy: U. Kalesnik, A. Maldzis, H. Małażaj, W. Rahojsza, St. Alexandrowicz i Wł. Grabski. Zarówno podczas obrad, jak i na posiedzeniu "okrągłego stołu" zasygnalizowano wiele tematów , stanowiących obopólne zainteresowanie, a także zgodność pozycji i punktów widzenia, dotyczących szeregu zagadnień omawianych na konferencji. Wygłoszono sporo wartościowych (pod względami teoretycznym i praktycznym) referatów i informacji, wnoszących istotny wkład do dotychczasowego dorobku naukowego.

Jednocześnie spotkanie ujawniło rozbieżności w poglądach stron odnośnie traktowania niektórych kwestii historyczno-politycznych. Właśnie wzajemnemu uzgodnieniu opinii i rozstrzyganiu zaistniałych nieporozumień, spowodowanych w dużej mierze długotrwałą izolacją komunistyczną, mają służyć spotkania naukowe podobne do tego, które odbyło się w Brześciu.

Na konferencji obecny był konsul Ambasady RP na Białorusi - Marek Gołkowski.

Jerzy Waszkiewicz

MEDYCYNA

Centrum pomocy

W Grodnie - jako pierwsze na Białorusi - powstało centrum rehabilitacyjne dzieci-inwalidów. Jest ono całkowicie nowym typem instytucji do udzielania pomocy medycznej, kuracji rehabilitacyjnej i socjalnej dzieci.

Decyzja o jego utworzeniu zapadła jeszcze w sierpniu 1992 r. i była zatwierdzona przez Miejski Komitet Wykonawczy.

Centrum ma na celu leczenie przy pomocy środków medycznych, zastosowanie fizykoterapii, masażu oraz kompleksu innych zabiegów leczniczych. Dzieci będą mogły chodzić, obcować z rówieśnikami - uczyć się tego, co pomoże im przetrwać trudne czasy. W tym celu będą tu pracowali: fizjoterapeuta, psychoterapeuta, pediatra, ortopeda, masażyści - ludzie, którzy nie tylko odpowiadają wymaganiom profesjonalnym, lecz swoim poświęceniem i serdecznym stosunkiem zdołają pomóc tym dzieciom.

Aby dostać się do Centrum rehabilitacji dzieci-inwalidów należy zgłosić się do neurologa, lub psychoterapeuty (zależy to od tego, jaki specjalista zarejestrował chore dziecko).

Jeżeli dziecko ma być leczone w Centrum, lekarz-specjalista powinien skierować je na komisję kwalifikacyjną, która pracuje przy dziewczęcym gabinecie obwodowego psychodyspansera.

Praca komisji polega na badaniu chorób dziecka, analizie danych z badań medycznych, uwzględnieniu środowiska socjalnego.

Do Centrum są przyjmowane dzieci w wieku od 4 do 14 lat. Okres przebywania tu młodych pacjentów jest nieograniczony; jeżeli podczas leczenia będą zauważone pozytywne zmiany stanu zdrowia dziecka, decyzją specjalnej komisji lekarskiej CRDI termin leczenia może być przedłużony.

Leczenie i utrzymanie (z wyjątkiem wyżywienia) są bezpłatne (rodzice opłacają 70 proc. kosztów).

Centrum rehabilitacji dzieci-inwalidów zaprasza wszystkich potrzebujących specjalnej pomocy i opieki.

Tel. CRDI:

33-17-34 - lekarz naczelny F. Bogdanowicz.

33-64-24 - gabinet medyczny, księgowość.

Artur Czebotarew
P.O. zastępcy lekarza naczelnego

20 MAJA
Wniebowstąpienie Pańskie

Oczywiście - wniebowstąpienia nie można sobie wyobrazić na podobieństwo lotu kosmicznego. Obłok, przesłaniający uczniom Jezusa, jest symbolem mocy i obecności Bożej, ponieważ chodzi o wyjście Syna Bożego w przekraczający przestrzeń i czas świat Boga, w Jego chwałę. Wniebowstąpienie następuje - według Łukasza - w ramach ostatniego ukazania się Zmartwychwstałego, który wkroczył już w świat nieba.

Wniebowstąpienie czy wywyższenie nie przedstawia zatem wydarzenia oddzielonego od wskrzeszenia; podkreśla tylko jeden, szczególny aspekt. Jest ostatnim ukazaniem się Zmartwychwstałego i uświadamia jasno uczniom, że Jezus zakończył swą bezpośrednio poznawalną wśród nich obecność, lecz przyjdzie kiedyś znowu. Uczniowie poznają teraz, że Jezus wszedłszy do chwały Bożej, jest im odtąd bliski w nowy sposób, sposób Boży.

Według relacji Łukasza wniebowstąpienie Chrystusa oddziela 40 dni od Jego zmartwychwstania. To czas, w którym wywyższony Pan ukazuje się jeszcze cieleśnie swym uczniom. Wraz z wniebowstąpieniem zaczęła się nowa epoka: epoka Kościoła. W niej Ten, który powrócił do Boga, bliski jest swoim w nowy sposób - zsyłając im od Ojca Ducha Świętego i darząc mocą potrzebną do prowadzenia dalej swego dzieła na ziemi.

Tak więc wniebowstąpienie jest nie tyle zamknięciem, ile nowym początkiem. Otwiera czas, w którym Chrystus poprzez Ducha prowadzi dalej swoje dzieło w Kościele i dziejach.

Siostra Mirosława

Z życia ZPB

W końcu marca odbyły się wybory nowego Zarządu Związku Polaków na Białorusi - Oddziału im. R. Traugutta w Brześciu.

Komisja rewizyjna odnotowała szereg niedociągnięć w finansach. Szczególnie jaskrawym naruszeniem przepisów jest brak ewidencji dochodów, w tym otrzymywanych darowizn od sponsorów na cele statutowe i kulturalne Polaków.

KOŚCIUSZKO

W Kosewie (obwód Brzeski) powstał konflikt między władzami a mieszkańcami tego miasta. Sprawa polegała na poszanowaniu pamięci Tadeusza Kościuszki, który urodził się na tej ziemi. Propozycja mieszkańców była prosta i logiczna: przemianować ulicę Czerwonoarmiejską na Kościuszkowską. Jednakże urzędnikom nie chciało się żegnać z czerwonoarmistami, więc doszło nawet do imiennego głosowania.

Walka trwała bardzo długo. Dopiero niedawno zakończył się ten absurd. Bohater narodowy Polski, Białorusi, USA i honorowy obywatel Francji - Tadeusz Kościuszko został nareszcie uznany w swoim rodzinnym mieście.

"Swoboda"

REFERAT SPRAWOZDAWCZY ZG odczytany na II Zjeździe ZPB przez prezesa Tadeusza Gawina

Trzy lata temu, 15 czerwca 1990 roku w wyniku zjednoczenia Polskiego Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego im. A. Mickiewicza, Klubu Polskiego "Rota" w Baranowiczach, Polskiego Stowarzyszenia im. R. Traugutta w Brześciu i Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego "Polonia" z Mińska powstał Związek Polaków na Białorusi.

W swej działalności związkowej nie startowaliśmy od zera. Korzystaliśmy z osiągnięć wymienionych stowarzyszeń, które skupiały w swych szeregach ponad pięć tysięcy członków.

Zanim doszło do powstania Związku Polaków na Białorusi musieliśmy jako Polacy - od wieków mieszkający na tej ziemi przeżyć prześladowania, krew, łzy i poniżenia. Poprzednie władze państwowe czyniły wszystko w celu naszego wynarodowienia. Część z nas boleśnie odczuła skutki okrutnego systemu totalitarnego, który opierał się na przemocy, donosicielstwie i kłamstwach. Jesteśmy potomkami tych Polaków, którzy sprzeciwiali się przymusowej kolektywizacji, polityce stalinizmu - których po tragicznym wrześniu wrzucono do wagonów towarowych i masowo deportowano w nieznane.

Wówczas byliśmy prześladowani za naszą kulturę narodową i język ojczysty, który od wieków pielęgnowaliśmy i przekazywaliśmy następnym pokoleniom. Gnębiono nas za trwanie przy wierze katolickiej i stały opór w stosunku do tych wszystkich, którzy chcieli nas wynarodowić.

Wbrew woli Polaków mieszkających na terenie Białorusi doszło w 1948 roku do przymusowej likwidacji szkół polskich. Wszystkich nas bardzo boli to, że do wynarodowienia Polaków przyczyniły się nie tylko białoruskie promoskiewskie władze komunistyczne, ale i komunistyczne władze PRL poprzez swoje milczenie. Tego darować i zapomnieć nie możemy.

Wszystko to o czym mówiłem miało doprowadzić do naszego "zniknięcia" z rodzinnej ziemi. Na szczęście ten koszmar jest już poza nami.

Dzięki postępowym ruchom społecznym wiele się zmieniło u nas. Ale trzeba jeszcze bardzo dużo uczynić, by zmartwychwstała polskość, byśmy mogli korzystać z pełni praw, które ma człowiek w cywilizowanym świecie.

Pierwszą szansę narodowego odrodzenia - po drugiej wojnie światowej - uzyskaliśmy za czasów "przebudowy" Gorbaczowskiej. Wprawdzie i on nigdy nie był naszym przyjacielem, ale na tle gwałtownie budzącej się świadomości wielu narodów zamieszkałych tereny byłego ZSRR musiał stworzyć przynajmniej pozory takiej szansy.

Nawet wtedy, kiedy uzyskaliśmy możliwość nauki języka ojczystego w szkołach i możliwość zrzeszenia się w organizacje, napotykaliśmy na opór ze strony miejscowych władz - jak sądzimy - nie bez odpowiednich wskazówek z góry. Wielu działaczy Związku Polaków doświadczyło w tym okresie wszelkiego rodzaju represji, szyderstwa i poniżenia. Takie postępowanie zahartowało nas oraz zjednoczyło w walce i pracy na rzecz odrodzenia polskości.

Na naszym Zjeździe Sprawozdawczo-Wyborczym, jako prezes Związku Polaków na Białorusi, jestem zobowiązany przedstawić Państwu wszystkie nasze osiągnięcia, jak również powiedzieć o tym czego nie dokonaliśmy z różnych przyczyn.

Szczegółowe informacje o naszej działalności są zawarte w specjalnym wydaniu "Głosu znad Niemna".

Główną ideą utworzenia ZPB była obrona praw Polaków mieszkających na Białorusi, a za cel strategiczny wybraliśmy odbudowę szkolnictwa polskiego i kultury narodowej. Dzięki staraniom działaczy Związku w roku 1990 wprowadzono nauczanie języka polskiego w 174 szkołach na terenie RB - z tym, że tylko w 39 szkołach jako przedmiot obowiązkowy. Obecnie język polski jest wykładany w 300 szkołach, a jako przedmiot obowiązkowy - w 81 szkołach. W roku 1990 nauczaniem objęto 8252 uczniów, a w roku 1993 - 14252 uczniów.

W okresie międzyzjazdowym udało się nam stworzyć warunki do powstania szkoły polskiej. Obecnie w Grodnie funkcjonują cztery pierwsze i dwie drugie klasy polskie, w Brześciu, Nowogródku, Wołkowysku i Sopoćkiniach, po jednej pierwszej: natomiast w rejonie Woronowskim dwie pierwsze klasy.

Do tak efektywnego rozwoju szkolnictwa przyczynili się następujący działacze Związku: panie docent Alina Kiziukiewicz, Teresa Kryszyn, Bożena Guziewicz, Łucja Kazukiewicz, Lila Kowalewska, Krystyna Tawrel, Zofia Boradyn i Anna Sadowska oraz panowie: Stanisław Sienkiewicz, Michał Dobrynin, Józef Kirwiel i Antoni Jurewicz.

Dziwne i niezrozumiałe jest to, że niektórzy nasi działacze uważają za niemożliwe odbudowę polskiego szkolnictwa na Białorusi. Historia przypomina nam, że po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. Polacy mieszkający na terenie obecnej Białorusi aktywnie włączyli się w tworzenie szkół polskich, nawet na dalekiej Witebszczyźnie. Bardzo smutne i bolesne jest również i to, iż niektórzy myślą - że polskość na Białorusi można odbudować bez szkolnictwa, a mianowicie wyłącznie poprzez wprowadzenie do szkół języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego.

Chcę Państwu przypomnieć, że niszczenie nas jako Narodu bolszewicy zaczęli od likwidowania szkolnictwa polskiego na Białorusi. Oni dokładnie wiedzieli, że człowiek pozbawiony języka ojczystego jest jak drzewo bez korzeni. Jestem święcie przekonany, że nie odrodzimy naszego języka ojczystego i nigdy nie wejdzie on do rodzin polskich póki nie powstaną polskie szkoły.

Poważnym problemem jest nauczanie dorosłych języka polskiego. Nie jest winą tych ludzi, że w kościele modlą się po polsku, a na ulicy i w domu rozmawiają po rosyjsku. To wina systemu, który czynił wszystko, by nas wynarodowić. By istniał tak zwany "naród radziecki" bez swojej mowy ojczystej, bez tradycji, bez korzeni.

Obecnie nadszedł czas, by skończyć dyskusję na temat: Czy potrzebna jest szkoła polska na Białorusi. My jako działacze Związku zrobimy wszystko, aby powstały te szkoły. Uczęszczanie do szkoły polskiej jest dobrowolne i jest także osobistą sprawą każdego Polaka.

Jestem przekonany, że wszystko co robimy w tym kierunku jest słuszne. Myślę, że historia to oceni pozytywnie. Mija czas, w którym można było okłamywać naszych rodziców i mówić im, że dzieci po ukończeniu szkoły polskiej nie będą miały możliwości dalszego kształcenia. Ten stary chwyt stalinowsko-bolszewicki musi umrzeć śmiercią naturalną.

Będziemy się starali, aby co roku tworzyć kolejne pierwsze klasy polskie, a także wprowadzić język polski jako przedmiot w klasach starszych, a kółka i fakultety zastępować wykładaniem języka polskiego jako przedmiotu ujętego w siatce godzin szkolnych.

Bardzo ważnym i sprawdzonym kierunkiem działania na polu oświaty są Polskie Szkoły Społeczne. Dobre doświadczenia nabyto w Baranowiczach. Dyrektorem tej szkoły jest p. Elżbieta Dołęga-Wrzosek.

My Polacy - obywatele tego państwa przypominamy władzom Białorusi, że codziennie idziemy do pracy i swoją pracą wzbogacamy to państwo. Płacimy podatki i mamy takie same prawa, jak Białorusini, Rosjanie i przedstawiciele innych mniejszości narodowych. Oburzenie wywołuje fakt negatywnej odpowiedzi władz obwodu grodzieńskiego na plan budowy dwóch szkół polskich w Grodnie i jednej w Lidzie. Jesteśmy jednak przekonani, że rząd Republiki Białoruskiej ponownie przeanalizuje swoją decyzję i wyda zezwolenie na budowę szkół polskich.

W czerwcu ubiegłego roku przedstawiliśmy w Ministerstwie Oświaty Narodowej w Mińsku propozycje rozwoju szkolnictwa polskiego na Białorusi. Obserwujemy jednak obojętność tego resortu dla naszych spraw. Widzimy też jak władze oświatowe stawiają przeszkody w tworzeniu klas polskich.

W ubiegłym roku władze miejskie i oświatowe Lidy odmówiły - wbrew żądaniom 20 rodzin - prawa utworzenia pierwszej klasy polskiej. Sprawa ciągnęła się do 17 września 1992 roku, lecz nie została pozytywnie rozważana.

Kilka tygodni temu ZG ZPB otrzymał list od kuratora oświaty obwodu grodzieńskiego p. A. Sawczyka, w którym informuje nas, że podania o przyjęcie do klas polskich muszą wpłynąć do szkół do 31 maja. Natomiast zgodnie z prawem wszystkie podania obywateli o przyjęcie do szkół winny być przyjmowane do 31 sierpnia.

Biorąc pod uwagę, że skierowanie dziecka do klasy polskiej wymaga przemyślanej decyzji rodziców, prosimy o przedłużenie terminu składania podań do końca lipca.

Jeszcze jeden problem dotyczący oświaty chciałbym dzisiaj poruszyć. Sprawa dotyczy kierunku rozwoju szkolnictwa polskiego. W kręgu nauczycieli - członków ZPB są i tacy, którzy do dzisiaj nie zrobili nic, żeby wprowadzić język polski do szkół, w których pracują; natomiast uważają, że mają prawo pouczać nas i decydować o kierunku rozwoju szkolnictwa polskiego. Ludzie ci występują o dwujęzyczność w szkole i to rosyjsko-polską. Takie postawienie sprawy jest przez nas nie do przyjęcia z wielu powodów. Po pierwsze: obowiązującym językiem jest język białoruski. Po drugie: język rosyjski jest językiem mniejszości narodowej i dlatego Polacy mieszkający na Białorusi nie mają obowiązku uczyć się tego języka.

Trzeba zrobić wszystko, żeby w przyszłym parlamencie deputowani doprowadzili do zmiany ustawy o językach. Na terenie Białorusi rosyjski nie może być językiem obowiązkowo nauczanym, a w tych szkołach gdzie uczą się Polacy rosyjski powinien być zastąpiony językiem polskim. Już w najbliższej przyszłości nie będzie stać Polaków na to, aby wysłać nasze dzieci na studia do Rosji; natomiast studiowanie na Białorusi i w Polsce będzie jak najbardziej realne.

W imieniu nas wszystkich chciałbym podziękować Ministerstwu Edukacji Narodowej w Polsce za pomoc w organizowaniu oświaty polskiej na naszych ziemiach. Ministerstwo - na podstawie umowy między Polską a Białorusią - kieruje do nas swoich nauczycieli, umożliwia naszej młodzieży studiowanie w Polsce, a także służy pomocą dydaktyczną.

Dziękuję wszystkim społecznym organizacjom polskim i osobom prywatnym z całego świata za wspieranie oświaty polskiej na Białorusi. Pragnę też nadmienić, że bezcenną pomoc okazała i okazuje nam Fundacja imienia Tadeusza Goniewicza, która ma na swym czele wybitnego działacza Józefa Adamskiego. Podręczniki, tak pięknie ilustrowane, są skarbem bezcennym dla naszych dzieci, dla naszych uczniów, a czasopismo "Rota" - dla nas dorosłych. Za ten piękny gest szlachetności w imieniu wszystkich, którzy korzystają z darów Fundacji, pragnę serdecznie podziękować Panu Adamskiemu.

SPRAWY ORGANIZACYJNE

Na szczególne słowa uznania i podziękowania dzisiaj zasługuje praca Działu Organizacyjnego ZG, któremu przewodniczy p. Tadeusz Malewicz. Jak już mówiłem Związek powstał z kilkunastu organizacji polskich w terenie. Dzisiaj takich organizacji mamy ponad 140; są one we wszystkich obwodach RB. Staraniem p. Malewicza będą postawione pomniki A. Mickiewicza oraz ofiarom stalinizmu w Grodnie. W Ławżach, rejonu Oszmiańskiego stanie pomnik ku czci mieszkańców tej wsi zamordowanym przez NKWD. W Grodnie nastąpi odsłonięcie 6 tablic pamiątkowych, jednej w Twierdzy Brzeskiej, drugiej w Oszmianach.

Od tego, jak każdy prezes potrafi zorganizować pracę działu organizacyjnego zależy sukces w naszej działalności. Każdy oddział winien mieć swój plan działalności na każdy rok z wyznaczeniem celów strategicznych i faktycznych. Działając w terenie powinniśmy dojść do każdej wsi, gdzie mieszkają Polacy, stworzyć im warunki do odrodzenia narodowego. Nie trzeba czekać aż władza miejscowa załatwi to, o co ubiegamy się od lat. Trzeba aktywnie domagać się tego, co się nam należy.

Każdy oddział powinien mieć swoją siedzibę. Od działalności amatorskiej trzeba przejść do działalności zawodowej. Sądzę, że w każdym rejonie i mieście winna pracować chociażby jedna osoba na etacie do organizacji spraw szkolnictwa i kultury.

Należy aktywnie prowadzić dialog z władzą o poszanowanie naszych praw. Władza powinna być przekonana co do tego, że ma obowiązki wobec nas.

KULTURA

Bardzo ważnym odcinkiem naszej działalności była również praca na rzecz odrodzenia kultury polskiej. Tutaj chciałbym wyrazić wdzięczność p. Reginie Zawadzkiej, Janinie Więcławowicz, Wiktorii Zaniewskiej, Ryszardowi Kleczkowskiemu, Stanisławowi Kiczce, Ryszardowi Dalkiewiczowi z Grodna, Henrykowi Stybaniewiczowi, Janowi Trzeciakowi z Brześcia, Wincentemu Nosko, Tatianie Wołoszyn i Marynie Madrecowej z Mińska, Helenie Stawropolcowej z Baranowicz, aktywistom z Wołkowyska, Radunia, Szczuczyna gdzie są zespoły amatorskie.

Naszą działalność kulturalną rozpoczynaliśmy od zorganizowania kilku chórów polskich. Obecnie mamy kilkadziesiąt zespołów Pieśni i Tańca oraz chórów. Nasz reprezentacyjny zespół Pieśni i Tańca "Lechici" kilka miesięcy temu obronił tytuł "Zespołu Ludowego". W ubiegłym roku po raz pierwszy w historii powojennej Grodna zorganizowaliśmy Festiwal Piosenki Polskiej na Białorusi, a za miesiąc odbędzie się drugi festiwal. W przyszłości chcielibyśmy utworzyć polskie zespoły teatralne. Powstałe Towarzystwo Polskich Plastyków na Białorusi stale uczestniczy w wystawach plastyków na Białorusi i w Polsce.

W okresie międzyzjazdowym staraliśmy się w miarę możliwości wzbogacać księgozbiory naszych bibliotek. Niestety, skromne środki finansowe nie pozwalają nam na dofinansowanie działalności kulturalnej.

Przy pomocy Podlaskiego Oddziału "Wspólnoty Polskiej" w 1991 roku zostało otwarte w Grodnie Studium Kultury Polskiej. Odrodzeniem naszej kultury narodowej zajmują się też Uniwersytety Ludowe powstałe w Brześciu i Mińsku.

Naszym marzeniem jest wybudowanie Centrum Kultury Polskiej w Grodnie. Bardzo cenimy sobie pomoc Stowarzyszenia "Wspólnota Polska" w odradzaniu naszej kultury. Dzięki "Wspólnocie" i jej prezesowi prof. A. Stelmachowskiemu mogliśmy wybudować Dom Polaka w Grodnie. We wrześniu zakończy się budowa Klubu Polskiego w Baranowiczach, a w planie jest budowa ośrodków kultury polskiej w Lidzie i Szczuczynie.

W tym okresie bardzo dobrze układały się stosunki z Ministerstwem Kultury i Sztuki RP i osobiście z wiceministrem p. Michałem Jagiełło. Życzylibyśmy sobie podobnej współpracy z Białoruskim Ministerstwem Kultury.

PRASA, RADIO I TELEWIZJA

Związek Polaków na Białorusi wydaje czasopismo "Głos znad Niemna". Od miesięcznika poprzez dwutygodnik doszliśmy w tym roku do tygodnika. Jest w tym zasługa pierwszego redaktora - Eugeniusza Skrobockiego i kolejnych redaktorów Włodzimierza Małaszkiewicza i Laury Michajlik.

Przez cztery lata nasze pismo mogło ukazywać się dzięki pomocy finansowej "Wspólnoty

ciąg dalszy na str. 4

REFERAT SPRAWOZDAWCZY

ciąg dalszy ze str. 3

Polskiej" i polskiego biznesmena p. Aleksandra Gudzowatego. Rząd RB nie udziela wsparcia finansowego naszej gazecie, mimo że o taką pomoc ubiegamy się od roku 1990. Dzięki ofiarnej pracy: Laury Michajlik, Ireny Artisz, Honoraty Moroz, Marii Kuczyńskiej oraz Józefa Dziurbejko i Mariana Suchożebrskiego "Głos znad Niemna" trafia do naszych rąk. Czasami spotykamy się z krytyką artykułów zamieszczanych w "Głosie". Czytelnicy mogą dzielić się swoimi sprawami, problemami i wpływać na kształt pisma. Każdy otrzymany list będzie bardzo cennym darem dla nas wszystkich.

Obecnie wydajemy 12500 egzemplarzy, a chcielibyśmy aby nakład wyniósł 20000 egzemplarzy.

Uważam, że "Głos znad Niemna" stał się pismem lubianym i mile widzianym w tysiącach polskich rodzin.

Coraz większą popularnością cieszą się audycje radiowe i telewizyjne prowadzone w języku polskim przez red. Joannę Niemczynowską i Irenę Waluś, a także czasopismo "Magazyn Polski", którego redaktorem jest E. Skrobocki i nowy miesięcznik "Cudowna podróż" redagowany przez W. Małaszkiewicza.

ZG ZPB od lata stara się o możliwość transmisji I programu TVP na terenie Białorusi. Rząd RB nie wyraża zgody na transmisje TVP, tłumacząc się brakiem możliwości technicznych. Nasze stanowisko w tej sprawie musi być poparte przez Polaków mieszkających na Białorusi.

Między I a II Zjazdem powstały Towarzystwa Republikańskie działające przy ZPB i aktywnie pracujące na rzecz odrodzenia narodowego. Są to:

- **Polskie Towarzystwo Naukowe**
- **Polskie Towarzystwo Lekarzy**
- **Towarzystwo Polskich Plastyków**
- **Klub Młodzieży Katolickiej**
- **Klub Sportowy "Batory"**
- **Stowarzyszenie Kombatantów Polskich**
- **Oddział Białoruski "Archiwum Wschodniego"**
- **Klub Młodzieży i Studentów**
- **Towarzystwo Przyjaciół Szkoły Polskiej**
- **Komitet Pamięci Adama Mickiewicza.**

Towarzystwom tym przewodniczą aktywni działacze: prof. Czesław Bieńkowski, lekarz-chirurg Wiktor Hołownia, Irena Omieljańczyk, Wiesław Małyszko, porucznik Apoloniusz Woliński, Bożena Buraczewska, Teresa Kryszyn, Stanisław Kiczko i Ryszard Kacynel.

SPRAWY GOSPODARCZE

Najbardziej słabym punktem naszej działalności były sprawy gospodarcze. Związek był współzałożycielem następujących małych przedsiębiorstw, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i jednego SP:

- **"Esta" - dyr. Kuźmicki**
- **"Piko" - Witalij Komarow**
- **"Niemen" - Danuta Ejsmont**
- **"Eliza" - Jerzy Porzecki**
- **"Polonia" - Antoni Pacenko,**

a mimo tego nie udało się Związkowi zarobić na swoje utrzymanie. Uważamy, że niektórzy biznesmeni wykorzystali dobre imię Związku dla swoich własnych interesów.

Żeby uaktywnić działalność gospodarczą Związku, zatrudniliśmy osobę na etacie w ZG; niestety, na razie ten eksperyment nie powiódł się. Nowo wybrany prezes i ZG będą musieli opracować koncepcję rozwoju spraw gospodarczych w ZPB.

Prawie dwa lata temu ZG rozpoczął działalność zawodową. Nie było to łatwe, ponieważ trzeba było zarobić na siebie, żeby utrzymać pracowników Działu Oświaty, Kultury, Organizacyjnego i sekretariatu. Ten krok uczyniony przez ZG zdał egzamin. To pozwoliło nam panować nad sytuacją w Związku i państwie. Czasami słyszałem od niektórych członków ZPB, że "płodzimy biurokrację". Naprawdę, pogląd tych ludzi jest błędny. Przekonać Was postaram się na jednym przykładzie. Państwo białoruskie odradza język państwowy białoruski, mając w rękach władzę, Ministerstwo Oświaty Narodowej i kuratorium oświaty w obwodach i rejonach republiki. Natomiast my, odradzając język polski na Białorusi, mamy tylko dwie osoby na etacie.

To, że mieliśmy pracowników ZG w działach oświaty, kultury i innych pozwoliło nam nieprzerwalnie prowadzić pertraktacje z rządem białoruskim i lokalnymi władzami o nasze prawa narodowe. Od czasu rozpadu imperium sowieckiego i powstania suwerennego państwa białoruskiego obserwujemy postęp w rozumieniu naszych problemów. Dlatego jesteśmy zadowoleni, że otrzymamy pomoc w odbudowie szkolnictwa polskiego.

Ministerstwo Kultury RB wyraziło zgodę na dofinansowanie budowy Centrum Kultury Polskiej w Grodnie. Ministerstwo Informacji obiecało dotacje na naszą gazetę "Głos znad Niemna". Przewodniczący Białoruskiego Komitetu do spraw Radia i Telewizji podpisał zgodę na transmisję polskich audycji radiowych i telewizyjnych z Grodna na teren całej Republiki.

Dzisiaj nie wolno nam nie zauważyć, że - mimo trudnych warunków ekonomicznych - młode państwo białoruskie czyni pierwsze kroki w kierunku rozwiązania problemów narodowościowych. Niestety, nie wszędzie nasze stosunki z miejscową władzą - na czele której stoi dawna nomenklatura partyjna - układają się pozytywnie. Jednakże wszyscy wiemy dobrze, że ich czas mija bezpowrotnie.

Dobrze się stało, że przez te lata obrany przez Związek kurs nie doprowadził do zatargów na tle narodowościowym, mimo że stale nas do tego prowokowano. Utrzymywaliśmy dobre stosunki ze wszystkimi ruchami i partiami o kierunku demokratycznym. Związek zawsze, nawet wtedy, kiedy to było niebezpieczne, opowiadał się po stronie demokracji, niezależności i samodzielności państwa białoruskiego i miał swój wkład w upadek nieludzkiego systemu bolszewickiego.

Dlatego nikt nie zarzuci nam, że nie tworzyliśmy zrębów suwerennego państwa białoruskiego. To jest także nasze państwo, w którym chcemy mieć takie same prawa, jak przedstawiciele innych narodowości.

Patrząc w daleką i bliższą przyszłość widzimy, że tylko w niezależnym i suwerennym państwie mogą być realizowane nasze postulaty narodowościowe. Więc my, Polacy - jako składowa część narodów RB - musimy wzbogacać to państwo i chronić jego niezależność.

Wspólnie przeżyliśmy na tych ziemiach ciężkie czasy. Na szczęście one minęły i nie da się odwrócić koła historii żadnym siłom. Dlatego róbmy wszystko, żeby nie tylko krew, ale również łzy i poniżenie nie wróciły nigdy do naszych rodzin, domów, miast i wsi.

ciąg dalszy ze str. 1

Poprzednie numery "Głosu" zawierały materiały, dobitnie świadczące o tym, że ten czas nie został stracony na "przeczekanie" i bierną obserwację. Organizacja zdołała wykonać podstawowe zadanie - obudzić w Polakach poczucie świadomości narodowej i pomóc wyjść z pototalitarnego letargu na drogę wszechstronnego kulturowego rozwoju.

Nie było to łatwe. Oprócz obiektywnych trudności, normalnie towarzyszących procesowi początkowego rozwoju każdej organizacji społecznej, dołączyły się poważne problemy w wymiarze ogólnopolitycznym, aczkolwiek były to lata gruntownych, wręcz rewolucyjnych przemian.

Dzisiaj można już dyskutować nad dorobkiem tego pierwszego okresu, analizując i poddając krytyce błędy taktyczne, wyniki i metody działania. Jednakże zamykając tę pierwszą kartę naszej najnowszej historii, trzeba należycie ocenić główny, niezaprzeczalny i pozytywny fakt: w bardzo krótkim terminie, w niełatwych warunkach pokomunistycznego duchowego spustoszenia zdołała powstać, ukształtować się i sprawnie działać pierwsza w historii powojennej polska organizacja narodowościowa.

24 kwietnia sala grodzieńskiego Teatru Dramatycznego zgromadziła delegatów Związku Polaków z całej Białorusi.

Wśród honorowych gości byli: przedstawiciele władz republikańskich i lokalnych, ambasador RP - prof. Elżbieta Smułkowa, konsul generalny RP - Krzysztof Dłużewski, wiceminister Kultury - Michał Jagiełło, dyrektor Stowarzyszenia "Wspólnota polska"- Ewa Cywińska, delegacje Towarzystw i Fundacji współpracujących z Polakami na Wschodzie, przedstawiciele organizacji polskich z Rosji, Litwy i Łotwy.

Przewodniczący obradom - Stanisław Sienkiewicz odczytał telegramy, które nadeszły na Zjazd, wśród nich - od przewodniczącego Rady Najwyższej Białorusi - Stanisława Szuszkiewicza:

Telegram

Grodno, Zjazd Związku Polaków na Białorusi.

Szanowni przyjaciele. Szczerze witam uczestników Zjazdu Polaków na Białorusi. Jestem pewien, że przyczyni się on do rozkwitu samoistnej kultury, etosu polskiego na Białorusi, szlachetnej sprawy konsolidacji narodu Republiki w dziele jej odrodzenia.

Życzę owocnych obrad.

Stanisław Szuszkiewicz
Mińsk, 24 kwietnia 1993 r.

Ciepłe słowa pozdrowienia w imieniu wicepremiera Polski - Pawła Łączkowskiego i ministra Kultury przekazał wiceminister - Michał Jagiełło.

Pierwszy dzień obrad zainaugurował referat sprawozdawczy Zarządu Głównego, wygłoszony przez prezesa - Tadeusza Gawina.

Referat wywołał dyskusję, myślą przewodnią której było poszukiwanie sposobów doskonalenia działalności ZPB.

Mówią delegaci:

Czesław Bieńkowski - prezes PTN:

Stoimy w obliczu potrzeby doskonalenia struktury organizacyjnej Związku. Uważam za niezbędne utworzenie wieloosobowej Rady Naczelnej, która składałaby się z fachowców: Miałaby ona stać się ciałem uchwałodawczym, ona wybierałaby Zarząd jako organ wykonawczy.

Do ZPB przyszli ludzie spragnieni polskości. My, jako Związek, nie posiadamy monopolu na polskość, co musimy sobie uświadomić. Jesteśmy jeszcze słabi organizacyjnie, gospodarczo i kadrowo. Jeżeli mamy sukcesy w działaniu kulturalno-oświatowym, to w sferze ekonomicznej jesteśmy upośledzeni; nie potrafimy wykorzystać bliskości z Polską. Czas opracować koncepcję gospodarczą ZPB.

Obecnie tworzą się zręby ruchu intelektualnego Polaków na Białorusi. Tu właśnie leży duża szansa rozwojowa - drogą tworzenia organizacji, skupiających ludzi na zasadach ich zainteresowań. Bez ruchu intelektualnego jesteśmy skazani na małostkowość i rozgrywki personalne. Polityzacja i ideologizacja Związku może doprowadzić do rozłamu.

Potrzebna jest rozumna opozycja (alternatywa w działaniu), ale otwarta i szczera.

Ryszard Kacynel - członek Zarządu Głównego:

Mówca, ustosunkowując się krytycznie do koncepcji ZPB w zakresie budownictwa szkół polskich, uważa że należałoby w Grodnie wybudować polską szkołę z internatem celem kształcenia przyszłych artystów, plastyków itp. Zespoły amatorskie powinny stać się "brygadami agitacyjnymi" w sprawie odrodzenia.

Związek za dużo uprawia polityki. Jeżeli nie jesteśmy na tyle zgrani, by czuć się samodzielną siłą polityczną należy skupić się na razie na rozwoju kulturalno-oświatowym, nie podpisując żadnych politycznych układów.

ZPB nie wykorzystał dotychczas polskiego lobby, które jakoby istnieje w budownictwie i przemyśle.

Krystyna Żurejko (obwód Homelski):

Jeszcze kilka lat temu ludzie u nas nie mogli nawet marzyć o nauce języka polskiego, polskich bibliotekach i gazecie. Nie może być różnych odłamów w ZPB, musimy być zjednoczeni.

Jan Giendel (Międzyrzecze):

Z Grodna polskość promieniuje na całą Republikę. Tam na wschodzie Białorusi też są Polacy, wbrew temu co mówi oficjalna statystyka. W świątyniach niech Białorusini modlą się po białorusku; natomiast nam, Polakom, należy się język polski w kościele. Właśnie dzięki nam Kościół przetrwał na tej ziemi.

Trzeba, by nasi deputowani byli w parlamencie Republiki.

Tadeusz Tarasiewicz - prezes mińskiego Stowarzyszenia "Polonia":

ciąg dalszy na str. 8

Andrzej Wyszkowski - literat i krajoznawca, zamiłowany turysta, jest autorem wielu reportaży i opowiadań zawierających wrażenia z jego licznych wojaży.

Księdza Stanisława Chmielewskiego, byłego kapłana Wojsk Polskich II Korpusu, który przeszedł w latach 1939-45 drogę od Grodna po Bolonię, czy - jak kto woli - od Niemna po Pad, poznałem podczas wędrówek po Suwalszczyźnie na początku lat pięćdziesiątych. Odwiedzałem jego zagubioną w lasach nadwigierskich plebanię podczas delegacji służbowych na terenie b. powiatu augustowskiego, jak również wakacyjnych spływów po Wigrach i Czarnej Hańczy. Za każdym razem słuchałem jego wspomnień i przygód wojennych.

Przed każdym pożegnaniem namawiałem go usilnie, ażeby zaczął spisywać swoje wspomnienia, a z czasem przekazał je do druku w jakimś wydawnictwie. Były to jeszcze lata, kiedy takowe książki można było przekazać do wrocławskiego "Ossolineum" bez żadnej gwarancji szybkiego ukazania się ich w druku.

Często porównywałem wspomnienia ks. Stanisława do równie atrakcyjnych jak np. proza Majekowskiego pt. "Wojna, ludzie i medycyna". Dlaczegóż więc nie możnaby napisać książki pt. "Wojna, ludzie i kapelan polowy" albo "Ze wspomnień kapelana II Korpusu WP"... Literatura i pamiętniki cieszyły się coraz większym powodzeniem.

W lecie 1979 roku wypoczywałem w jednym z ośrodków wczasowych na wschodnich Mazurach. Podczas leśnych spacerów po grzyby i jagody nawiązałem znajomość z byłym żołnierzem II Korpusu WP, uczestnikiem walk na półwyspie Apenińskim w latach 1943-44. Pewnego dnia, już pod koniec wczasów, wspomniałem znajomemu, że znam w okolicy Augustowa pewnego kapelana, który przebył również całą kampanię włoską. Pan S. mieszkaniec dolnośląskiej Świdnicy, tak bardzo przejął się tą informacją, że postanowił odwiedzić księdza Stanisława Chmielewskiego w moim towarzystwie...

Senna cisza lipcowego popołudnia wypełniała całe obejścia, ogród i plebanię. Tylko pszczoły krążyły pracowicie wśród kwitnących lip i ogrodowych kwiatów. Nagle zaskrzypiała furtka, spoza której ukazała się gospodyni z koszem drobnych truskawek. Ona zaanonsowała księdzu Stanisławowi niespodziewanych gości. Po upływie paru minut wyszedł na werandę siwy, lekko przygarbiony mężczyzna w sutannie. Krótko przypomniałem mu ostatnią wizytę na plebanii i przedstawiłem mego towarzysza. Ksiądz pamiętał mnie doskonale i z dobrodusznym uśmiechem zaprosił nas do domu. W pokoju gościnnym, gdzie zasiedliśmy za stołem, obydwaj kombatanci przyglądali się sobie z zainteresowaniem. Jednocześnie usiłowali odtworzyć w pamięci niektóre wydarzenia związane z pobytem w tajdze, a następnie w obozach wojskowych ZSRR, Iranie, Palestynie, wreszcie z okresu frontowego we Włoszech.

Pan S. wydobył z portfela swoje stare zdjęcie w mundurze podoficera dywizji Kresowej. Ksiądz Stanisław wstał od stołu i przyniósł z sąsiedniego pokoju pamiątkowy portret, na którym nieznany artysta uwiecznił go w mundurze przystojnego kapitana Wojsk Polskich. Dopiero wtedy nastąpiło olśnienie. Pan S. przypomniał sobie pierwsze spotkanie z księdzem-kapelanem; było to jeszcze w głębi Rosji, w małej mieścinie na zapleczu frontu, gdzie obydwaj uczestniczyli we mszy polowej odprawianej przez księdza Stanisława po raz pierwszy dla polskich tułaczy.

Po upływie 40 lat dzielących ich od tamtego wydarzenia, posiwiali żołnierze padli sobie w ramiona ze łzami w oczach. Jako niemy świadek tamtego spotkania po latach sam poczułem nagły skurcz w sercu i wilgoć pod powiekami.

Czyż muszę dzisiaj dodawać, że tamto popołudnie, wieczór i noc spędzone na wiejskiej plebanii, minęły jak sen, do którego z pewnością jeszcze wiele razy będą wracali myślami trzej starsi panowie?

* * *

Ksiądz Stanisław Chmielewski z Monkiń jest jednym z wielu żołnierzy, którzy przeszli długą, trudną drogę od tragicznego września, poprzez obozy, łagry, prace w nieludzkich warunkach syberyjskiej tajgi - przez rozliczne fronty najokrutniejszej w dziejach świata wojny. W mundurze kapelana polowego, z przerwą w latach 1939-41, przeszedł drogę od Grodna po Bolonię, via Kowno, Taszkient, Samarkandę i Teheran. Trasa ta mogłaby stać się marzeniem niejednego turysty czy globtrottera. Ksiądz Stanisław nie był jednak turystą z własnego wyboru, a z konieczności.

W wieczornej ciszy płynie opowieść-rzeka o życiu barwnym choć niełatwym. Najpierw był garnizon grodzieński, w którym stawił się na rozkaz trzydziestoletni proboszcz z Tykocina w przededniu wojny. Czas upływał tam szybko między koszarami a poligonem.

Kampanię wrześniową przebył z grupą operacyjną "Narew". Razem z żołnierzami przeżywał strach jeżący włosy pod ogniem artylerii, czołgów i straszliwych bombardowań lotniczych. Jakże często żegnał i błogosławił chłopców z nadnarwiańskich wsi i miasteczek, idących do ataku. Czasem siedział na działowym jaszczu lub skrzynce amunicyjnej i spowiadał żołnierzy; odbierał od nich ostatnie listy do najbliższych, pocieszał rannych, zamykał oczy zabitym... To były niezapomniane przeżycia, które wryły się w jego pamięć na całe życie. Aż nadszedł kres ich zmagań. Straszne słowo "kapitulacja" nie docierało do świadomości wielu żołnierzy, szczególnie tych, którzy tak bardzo wierzyli w siłę naszej armii i jej sojuszników.

Obóz internowanych na Litwie. Nieudana ucieczka, aresztowanie i zesłanie do obozu na Daleki Wschód. Tam praca w tajdze przy ścince drzewa, kiedy od straszliwego mrozu pękały wargi i skóra na dłoniach - przez siedem miesięcy długich jak wieczność...

Na wieść o organizacji armii polskiej w ZSRR zgłasza się do najbliższego punktu werbunkowego i otrzymuje przydział do jednostki w randze kapelana. Nigdy nie zapomni swej pierwszej mszy polowej odprawionej w małym, radzieckim kinie, zaadoptowanym naprędce na kaplicę. Przy całej ceremonii asystowali mu dwaj czerwonoarmiści, którzy stali w głębokim skupieniu, podobnie jak nasi chłopcy - choć z pewnością nie przeżywali tego co oni. To była przecież ich pierwsza Msza św. po upływie z górą 2 lat...

Wkrótce wyjazd do Uzbekistanu, do legendarnej Samarkandy, gdzie przez pewien czas administruje parafią polskich wygnańców na obszarze przekraczającym powierzchnię przedwojennej Polski. Z Samarkandy wyjazd przez Kazachstan, morze Kaspijskie, Iran - do Palestyny. Ziemia Święta... Nawet w najśmielszych marzeniach nie przeczuwał, że on, skromny pleban z tykocińskiej fary, powędruje kiedyś śladami Wielkiego Nauczyciela.

W Jerozolimie specjalizuje się w oprowadzaniu wycieczek i przebywa tam ponad pół roku. Wkrótce wyjazd do Egiptu, inwazja na Sycylię i kontynent włoski. Pobyt na froncie, tuż przy pierwszej linii, począwszy od Brindisi aż po Bolonię i Pad. Tego co tam przeżył i przemyślał nie sposób opisać ani opowiedzieć. Pamięć przechowała zaledwie część pojedyńczych obrazów, które niczym kadry gigantycznego filmu powracają doń niemal każdego dnia.

Wielkanoc 1944 roku. Święcone w pułku w artylerii. Podczas ostrzału pozycji niemieckich artylerzyści przerywają ogień, by wysłuchać jego krótkiej harmonii i życzeń - "żeby to już były ich ostatnie święta poza krajem"... Dla jakże wielu stały się ostatnimi w ich krótkim życiu. Tego samego dnia odwiedza szereg takich jednostek. Wszędzie rozmawia z żołnierzami, udziela posług religijnych i sakramentalnych, dodaje otuchy.

Jak w kalejdoskopie przesuwają się przed oczami obrazy tamtych niezapomnianych przeżyć. Dni przykładów męstwa polskiego żołnierza, który nie wybierał drogi do kraju, a - posłuszny rozkazowi - walczył i gromił wroga pod Monte Cassino, Loretto, Anconą i Bolonią. Zostały za nimi pola bitewne, cmentarze żołnierskich krzyży i legenda, która przetrwa wieki. Nie wszystkim było sądzone dojść do upragnionej Ojczyzny. Wielu złożyło kości na obcej ziemi, wielu wybrało później dobrowolną emigrację, gdyż utracili swoje strony rodzinne na wschodzie Polski, anektowane przez obce mocarstwo.

Ksiądz Stanisław wędruje jepem o całym wybrzeżu adriatyckim, które zdążył poznać jak własną kieszeń. Jeszcze dziś - niemal po pół wieku później sypie jak z rękawa nazwami włoskich miast, miasteczek, wsi, wymienia nazwiska, nazwy ulic i placów; pamięta spontaniczne powitania przez ludność wyzwalanych prowincji, tamte kwiaty sypane na ich głowy i okrzyki na cześć naszej Ojczyzny.

Kiedy po skończonej kampanii zaproponowano mu wyjazd do Kanady, Ameryki Południowej lub Australii, ksiądz Stanisław doszedł do wniosku, że nie nadaje się na emigranta. Jesienią 1948 roku opuścił obóz wojskowy w Anglii i powrócił do kraju. Początkowo odwiedził swe rodzinne strony w Łomżyńskiem, a następnie udał się do Augustowa. W tamtejszym powiacie objął najbiedniejszą parafię w całym dekanacie, wśród pól i lasów nadwigierskich, gdzie - jak twierdzi - żyje ponoć lepiej, niż na oficerskim etacie kapelana II Korpusu - choć może nieco biedniej...

Ostatnie słowa księdza Stanisława brzmią w wieczornej ciszy. Zapada długie milczenie. Tylko za oknami wiejskiej plebanii grają niestrudzone świerszcze, a z pobliskich lasów wiatr niesie zapach żywicy i macierzanki. Zapach Ojczyzny, do której tak bardzo tęsknili dwaj żołnierze w latach wojennych.

Nazajutrz wstajemy przed szóstą rano. Gościnny pokój plebanii zalewają potoki słońca. Cały ogród rozbrzmiewa radosnym śpiewem ptaków. Punktualnie o 6 udajemy się do kościółka, w którym ksiądz Stanisław odprawia ranną prymarię. Wiejska świątynia pachnie żywicą i zasuszonym zielem z wianków i girland, zawieszonych pod stropem. Po podłodze z sosnowych desek wędrują słoneczne plamy. Jedna z nich oświetla skupioną nad brewiarzem twarz księdza. Jego słowa wypowiadane w głębokim skupieniu, spływają w nawę. Te słowa zabierzemy ze sobą, podobnie jak tamte wczorajsze, wypowiedziane w godzinach wspomnień, w ciszy wiejskiej plebanii.

Andrzej Wyszkowski

Jerzy Waszkiewicz
MIŃSK

ŹRÓDŁA WSPÓŁPRACY
część II

W okresie międzywojennym zostały wydane prace poświęcone tematyce białoruskiej: A. Brcknera "Z niwy białoruskiej" (1918), polskojęzyczne wydanie "Krótkiego zarysu literatury białoruskiej" (1921) M. Hareckiego oraz "Zarys literatury białoruskiej" (1921) B. Żyranika, szkice Leona Wasilewskiego: Litwa i Białoruś. Przeszłość - teraźniejszość - tendencje rozwojowe" (1921) i M. Rudzińskiej-Froelichowej "Uwagi nad literaturą Białorusi" (1936), prace S. Ełskiego "Sprawa białoruska: zarys historyczno-polityczny" (1931), J. Gołąbka "Wincenty Dunin-Marcinkiewicz poeta polsko-białoruski" (1932), pierwsza tego typu monografia poświęcona poecie i jedna z pierwszych prac badawczych w zakresie związków literackich polsko-białoruskich. W 1936 roku ukazała się w Wilnie obszerna i wartościowa rozprawa S. Stankiewicza "Pierwiastki białoruskie w polskiej poezji romantycznej".

W latach powojennych Białoruś przez długi okres znajdowała się nieco na uboczu wymiany kulturalnej między Związkiem Sowieckim a Polską. Przez szereg lat nasze kontakty z literaturą i kulturą sąsiadów były nader skromne i przypadkowe, a niewielka ilość książek autorów białoruskich ukazywała się w przekładach z języka rosyjskiego.

Pierwsze dziesięciolecia powojenne nie przynoszą również nowych, znaczących publikacji, dotyczących tej kultury i literatury. Wyjątek stanowi monografia Wiktora Kordowicza poświęcona życiu i działalności Konstantego Kalinowskiego (Warszawa, 1955 r.) Dopiero na początku lat siedemdziesiątych następuje przełom; zaczynają systematycznie ukazywać się nowe publikacje, prace, artykuły, szkice, recenzje i przeglądy dotyczące poszczególnych zagadnień w dziedzinie wzajemnej percepcji, filologii, językoznawstwa i folkloru. Wielu autorów polskich opracowuje tematy związane z kontaktami literackimi polskimi i białoruskimi.

Niektóre sfery kultury mają charakter głęboko zakorzenionej współpracy historycznej. Dotyczy to np. historii profesjonalnego teatru na Białorusi oraz jego związków z Polską i polskością, sięgających połowy XVIII w. (przy dworach Radziwiłłów w Nieświeżu i Słucku). Na repertuar składały się sztuki autorów francuskich, włoskich i polskich. Pod względem gatunkowym były to tragedie i komedie, opera i balet.

Specyfika historycznego i kulturalnego rozwoju Białorusi spowodowała, że był to teatr polskojęzyczny, obsadzony przeważnie przez aktorów Białorusinów i Polaków. W Nieświeżu powstała nawet szkoła baletowa pod kierownictwem Luis Duprs. Analogiczne teatry zorganizowano w Grodnie u hrabiego Tyzenhauza wraz ze szkołą tańca. W 1785 r. balet grodzieński debiutował w Warszawie sztuką "Burza" według W. Szekspira.; odnosił również sukcesy w wielu krajach ówczesnej Europy.

Ten właśnie zespół aktorów stał się w przyszłości pierwszą polską trupą baletową przy dworze króla Stanisława Augusta i jednocześnie początkiem warszawskiego baletu. Pod koniec XVIII w. zasłynął balet hrabiego Zorycza w Szkłowie. Tradycje te w dużym stopniu zachowały się w XIX w., kiedy to w latach 40. na Białorusi działał teatr pod kierownictwem Morice Pione'a, byłego dyrektora baletu warszawskiego.

Tradycyjne stały się więzi polsko-białoruskie w dziedzinie muzyki. We wrześniu 1941 roku Stanisław Moniuszko i Wincenty Dunin-Marcinkiewicz wystąpili w Mińsku, jako współautorzy komicznej opery "Pobór rekruta". Słowa napisał W. Dunin-Marcinkiewicz, muzykę wespół z K. Krzyżanowskim - St. Moniuszko. Właśnie ta współpraca autorska dała życie operetkom "Zawody muzyków", "Woda cudowna", operze "Sielanka". W tej ostatniej wieśniacy posługują się autentycznym językiem białoruskim.

Między naszymi narodami istnieje coś więcej, niż tylko podobieństwo uwarunkowane wspólnym słowiańskim pochodzeniem, przeplataniem się korzeni narodowych, bliskim sąsiedztwem na tych samych lub pobliskich terenach, wynikami długotrwałego współżycia w tych samych organizmach państwowych. U tych dwóch narodów występuje podobieństwo zjawisk kulturalnych i dziedzictwa, powodujących bliskość estetycznego odczucia i odbioru.

Te rymy i rytmy są proste, może nawet zbyt szorstkie i zgrzebne. Nie zawsze w tych wierszach znajdziemy głębię obrazów, bogactwo przenośni, wiele zaskakujących metafor.

Jednakże pamiętajmy: te strofy wyszły spod piór nie wykształconych i uduchowionych zawodowych poetów, ale zostały napisane w większości twardymi, spracowanymi rękoma, które przywykły bardziej do pługa, siewników i traktorów.

Jeśli w tych słowach płynie strumień uczuć, rzeka zachwytu, morze miłości do ludzi i świata - to już dużo. To może nawet więcej, niż można oczekiwać od autorów, którzy często po raz pierwszy próbują smaku poetyckiego chleba.

POEZJA SERCEM PISANA

Maria Sulima

Brześć

Szczęście

Szczęście być młodym
I wstawać o świcie
W marmuru chłodzie
Jest wieczność życia.
Trzepot wieczności
Ciągle słyszymy,
Lecz mało czułości
Wokół darzymy.
Z czasem się stanie -
Zwiędniemy jak zioła
Z życia zostanie
Garstka popiołu.

Czesław Czerniawski

Woronowo

Wiosna

Najmilszą dla nas jest wiosna,
Gdy wokół kwiaty zakwitną
Wszędzie jest ciepło, wesoło
A niebo jest tak błękitne...
Polej nam deszczu majowy,
Którego tak dawno nie było,
A który tak jest potrzebny,
By wszystko na nowo odżyło.
Słońce przygrzewa wokoło
Czasami wiatr chłodny wieje
I pot osuszy nam z czoła,
Który strumieniem się leje.
Lecz to najmilsze na niebie,
Choć wszędzie pracy bez końca.
Słońce się śmieje do ciebie.
A ty się śmiejesz do słońca.

Henryk Jesinowicz

Nowogródek

Wieszczu Adamie, chciałeś dożyć tej pociechy,
Aby Twoje książki trafiły od strzechy...
Po dziejowej burzy, upadkach i niżach,
Po zniszczonych cmentarzach, połamanych krzyżach.
Lud Twój wierny nowogródzkiej ziemi,
Podejmuje życie - lecz to inne plemię.
Odtwarza wspomnienia i dzieje historii
O innej już treści, o innej teorii.
Dom zbudujemy na zgliszczach niewoli,
Damy odetchnąć tym ludziom niedoli.
Niech łączą w przyjaźni i wiodą do zgody,
Nasze słowiańskie oba narody.

Kazimierz Butkiewicz

wieś Baranowicze

Uderzam w strunę

Uderzam w strunę, młodości nie wrócisz!
Po cóż wspominać? Ach, to tak bolesne,
Serce, dlaczego dręczysz, czemu mnie smucisz?
Czemu się łudzisz? To duchy cielesne,
One umarły, niech śpią w wiecznej ciemni
Może tam lepiej w świątyni podziemnej...
Uderzam w strunę, kocham Cię, kobieto,
W życiu Twym lekko dajesz się oszukać,
Oszołomiona słodkich win podnietą,
Po szale zmysłów w grób próbujesz pukać,
Ktoś inny o tym na pewno pamięta,
Nie śpiesz się umrzeć, śmierć jest przeklęta.
Uderzam w strunę, mój Boże, jak smutno
Przeciw mnie braci rodzonych oręże,
Serce się krwawi na najbielsze płótno
Mej niewinności, a piją to węże,
Tak wstrętne gady, jak żmije, padalce,
Sycząc mi śmiercią oblizują palce.
Uderzam w strunę, jam gotów do boju
Miotacz słów moich kartaczami ciska,
Pierzchają tłumy bez stalowej zbroi,
A w ślad za nimi sto piorunów błyska,
Zdziesiątkowani, bezsilni, zwątpieni
Znów po własnych śladach przeszli zawstydzeni.
Uderzam w strunę, pokój wam, przegrani.
Byłem silniejszy, a Tobie - młodości,
Ślę pieśń tryumfu, pieśń strun złotej krtani,
Kobiecie - całus w płomieniach miłości.
I słowo "kocham", czym do łez ją wzruszę,
Ojczyźnie - pracę, Panu Bogu - duszę.

Józef Dziadul

wieś Urciszki

Wśród wichrów życia...

Wśród wichrów życia, niedoli i burz,
Na twardym podole, gdzie trwoga,
Gdy tańczy nieprawość i buja zły duch,
W ten czas uciekamy do Boga.
Zawsze lekarstwem dla duszy jest Pan,
Ten Pan, który wszystkich odkupił -
To Dobroć Najwyższa, otwarta i nam
Oddaje swój pokój dla duszy.
On może uleczyć mą duszę, jak wiele
Tych dusz, które znalazły w nim życie i zdrowie
I tym przyozdobić, dopóki jest w ciele...
Czy jest dla Niego ten świat i królowie?
On cuda czynił dla ciebie, człowiecze
W nim zajaśniało przyjaźni przymierze,
A rzeka jedności wśród Łaski wciąż ciecze,
Ze źródła Miłości początek swój bierze.
On jest odwieczny, jak tysiąc lat temu.
On nieomylny i dobry, jak wszędy.
Zna moje myśli i plany, co Jemu
Me serce kojarzy i wciela w obrzędy.

Nasz adres:
GRODNO ul. Dzierżyńskiego 32

17, ПОНЕДЕЛЬНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

9.10, 00.50. Пад купалам сусвету. **9.25.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **10.15.** «Край». Саламея Русецкая. **10.45.** «Знак бяды». Мастацкі фільм. 1-я і 2-я серыі. **13.10.** «А я жыву ўсё там жа. Пра каханне». Тэлефільм.**13.30.** Навіны. **13.40.** «Бацькі». Мастацкі фільм. 1-я і 2-я серыі. **15.55.** «Сяджу ля акенца». Фільм-канцэрт. **16.25.** Выяўленчае мастацтва. 7-ы клас. **17.00.** «Каралеўскае паляванне». Шоу-казіно. **18.00.** «Дзённік Прынёмання». (Гр.). **18.10.** Роздум над фактам. (Гр.). **18.30.** Навіны Бі-бі-сі. **19.00.** Абласныя навіны (Брэст). **19.10.** Футбол. Чэмпіянат Беларусі. «Фандок» (Бабруйск) — «Дынама» (Мінск). **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.30.** Сустрэча са старшынёй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. С. Шушкевічам. Прамая лінія. **22.30.** Спартыўны тэлекур 'ер. **22.55.** НІКа. **23.10.** Мастацкі фільм «Цана нявесты».

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 23.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **17.25.** Межгосударственный телеканал «Останкино» представляет программу «Знакомые незнакомцы». **17.50.** Погода. **17.55.** Гол. **18.25.** Эхо недели. **18.55.** Золотое кольцо российских музеев. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Премьера художественного телесериала «Горячев и другие». 15-я серия. **22.10.** «Новая студия» представляет: Джемсейшн, Жизнеописание, Монтаж, Мегамикс. **01.15.** Пресс-экспресс.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Время деловых людей. **7.55.** Утренний концерт. **8.10.** Автограф мастера. **9.05.** Устами младенца. **9.35.**XX век в кадре и за кадром. **10.20.** Рек-тайм. **10.50.** Досуг. **11.05.** «Алиса в стране чудес». Художественный фильм. (Англия). **13.25.** «Затерянные в песках». Художественный фильм. **14.30.** Мульти-пульти. **14.40.** «Для пользы всей России». К Международному дню музеев. **14.55.** Премьера документального фильма «Дикая природа Америки». (США). **15.25.** Там-там-новости. **15.40.** Преодоление. **16.10.** Трансросэфир. **16.55.** Посольский приказ. **17.25.** Спасение 911. **18.20.** Бизнес в России. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Художественный фильм «Торелло под судом». (США). **20.20.** Манера. **20.50.** «Кирпич — твой камень». Мультфильм для взрослых. **21.00.** Момент истины. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.30.** Не быть динозавром. **22.45.** На сессии ВС Российской Федерации. **23.00.** Каунтдаун.

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай. **10.00.** Новости. **10.10.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **10.50.** Поговорим о детях. **11.05.** «Династия». Серия 189. **11.50.** Право на каждый день. **12.00.** Школа для родителей. **12.20.** Дети это любят. **12.30.** Репортаж. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** «Спэйтз». Сериал пр-ва Англии. **13.40.** Английский язык для детей. **14.20.** Хроника семидесятых. **14.40.** Загадки истории. **14.55.** Телевизионный путеводитель. Лондон. **15.00.** Другое лицо политика. **15.30.** Чрезвычайный пересмотр. **15.55.** Безжалостная камера. **16.05.** Сенсации XX века. **16.30.** Школы в Европе. **17.00.** Программа дня. **17.05.** Программа для подростков. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** «Спэйтз». Сериал пр-ва Англии. **18.50.** Антенна. **19.10.** Сатирическая программа. **19.20.** Наши рядом с нами. **19.45.** Польша издали. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Миниатюры. **21.15.** Телетеатр. **22.30.** Культурно-публицистическая программа. **22.50.** «Королева космоса». Развлекательная программа. **23.30.** Прямо из Бельведера. **23.45.** Новости. **00.00.** Музыкальная программа. **00.10.** «Капитан Конрад». Сериал пр-ва Франции. **01.05.** Горячая линия. **01.15.** Развлекательная программа. **02.15.** «Тайны Сахары». Сериал пр-ва Италии. **03.45.** Спортивная студия.

ПОЛЬША-II

19.00. Местная программа. **19.30.** Панорама. **19.35.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **20.00.** «Наш век». Документальный фильм. **21.00.** «Алло, алло». Сериал пр-ва Англии. **21.30.** Автожурнал. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **23.40.** Без обезболивания. **23.05.** «Побег их ковры». Сериал пр-ва Австралии. **00.00.** «Маршал Иосиф Пилсудский». Документальный фильм. **01.00.** Панорама.

18, ВТОРНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10.** Пад купалам сусвету. **8.25.** «Як у садзе, у гародзе...», «У гарах Урала». Тэлефільмы. **9.00.** Выяўленчае мастацтва. 7-ы клас. **9.30.** Адкрыццё сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. **11.50.** Мастацкі фільм «Цана нявесты». **13.30.** Навіны. **13.40.** «Пра каханне гаварыць не будзем». Мастацкі фільм. **15.10.** «Танцуй, Іспанія». Фільм-канцэрт. **16.25.** Беларуская літаратура. 11-ы клас. **17.00.** Сізбар-топ-10. **18.20.** «Вячэрні канал». Інфармацыйна-музычная праграма. (Гр.). **19.10.** Гаспадар. Калгас і фермер. **19.55.** Партнёрства. **20.10.** У гасцёўні газеты «Звязда». **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **22.30.** НІКа. **22.45.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — Тэлебіржа; Пад купалам сусвету.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Премьера художественного фильма «Просто Мария» (Мексика). **9.05.** 440 герц. **9.45.** «Одажды в Кусково». Фильм-балет. **10.20.** «Горячев и другие». Художественный телесериал. 15-я серия. **10.50, 00.40.** Пресс-экспресс. **11.20.** «Авария». Художественный фильм. 1-я серия. **12.30.** «Вспоминая Раневскую». Документальный фильм. Фильм 1-й. **13.25, 15.15.** Мультфильмы. **14.25.** Деловой вестник. **14.40.** Банки сегодня и завтра. **15.10.** Блокнот. **15.35.** Три симфонических эскиза. **16.00.** Стартинэйджер. **16.45.** Как добиться успеха. **17.25.** Межгосударственный телеканал «Останкино» представляет программу: «Лучшее время». **17.50.** Погода. **17.55.** «Просто Мария». **18.35.** Навстречу кинофестивалю. **18.55.** Тема. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** К 70-летию киностудии «Мосфильм». Художественный фильм «Мир входящему». **22.30.** Хит-парад «Останкино». **23.45.** Последний император. **00.50.** «Авария». 1-я серия.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Время деловых людей. **7.55, 12.30.** Мульти-пульти. **8.05.** Момент истины. **9.00.** Комики XX столетия. **10.10.** Параллели. **10.25.** Манера. **11.00.** «Не горюй». Художественный фильм. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** По страницам «Вечернего салона». **14.55.** Телебиржа. **15.25.** Там-там новости. **15.40.** Студия «Рост». **16.10.** Трансросэфир. **16.55.** Бесшумные лидеры. **17.25.** Соотечественники. **18.15.** «Разговор по душам на дипломатическом уровне». Раймонд Паулс в Москве. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Премьера художественного телефильма «Санта-Барбара». 168-я серия. **20.15.** Площадь искусств. **21.00.** Отечество мое. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.30.** Запад о конверсии по-русски. **23.00.** На сессии ВС Российской Федерации. **23.15.** Балет Санкт-Петербурга. **00.15.** Концерт джазовой музыки.

ПОЛЬША-I

7.00. «Тайны Сахары». Сериал пр-ва Италии. **8.35.** «Билл Гоусби шоу». Сериал пр-ва США. **9.00.** Музыкальная программа. **10.00.** Новости. **10.10.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **10.50.** Поговорим о детях. **11.00.** «Капитан Конрад». Сериал пр-ва Франции. **12.00.** Рынок труда. **12.15.** Приятное с полезным. **12.40.** Кулинарная программа. **12.45.** Клуб одиноких сердец. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.50.** Документальный сериал. **14.45.** Кухня. **15.05.** Наша Балтика. **15.20.** Рисуй с нами. **15.35.** Лаборатория. **15.55.** Новости науки и техники. **16.00.** Играет музыка. **16.20.** Мы в космосе. **16.35.** Телекопьютер. **17.00.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для детей. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** «Билл Гоусби шоу». Сериал пр-ва США. **18.50.** Автомания. **19.15.** Чрезвычайный пересмотр. **19.40.** Сейсмограф. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **20.55.** 7 минут для министра труда. **21.15.** «Коко фланель». Фильм пр-ва Бельгии. **22.55.** Письма о хозяйстве. **23.25.** Искусство, не искусство. **23.45.** Вечерние новости. **00.00.** Музыкальная программа. **00.10.** Вечер с... **00.50.** Горячая линия. **01.00.** Возвращение бардов. **01.30.** «Кем был Джо Лоюс». Фильм пр-ва Польши. **03.05.** Телетеатр. «Запах орхидеи».

ПОЛЬША-II

18.20. Отчизна. **18.40.** Моя вера. **19.00.** Местная программа. **19.35.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **20.00.** Документальный фильм. **21.20.** Концерт в Израиле. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.45.** Колесо фортуны. Телетурнир. **23.20.** Комедия пр-ва США. **01.00.** Панорама. **01.55.** Балетная студия.

19, СРЕДА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10.** Пад купалам сусвету. **8.25.** «Казкі пабухарску». Фільм-канцэрт. **9.00.** Беларуская літаратура. 11-клас. **9.30.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **10.20.** Праз 30 гадоў... **10.55.** Аўгустоўскі канал — водны шлях ад Віслы да Нёмана. **11.20.** Фестываль «Мінская вясна». **13.30.** Навіны. **13.40.** «Люстэрка для героя». Мастацкі фільм. 1-я і 2-я серыі. **15.55.** «Батыр Закіраў». Фільм-канцэрт. **16.40.** Дзіцячая тэлефілармонія. **17.00.** Відзьма-нявідзьма. **18.00.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.10.** Гарадніца. Літаратурна-мастацкая праграма (Гр.). **19.00.** Абласныя навіны (Гомель). **19.10.** «Пяць зорак». Тэлегульня. **20.10.** Дзяржаўны мастацкі музей Беларусі. **20.20.** ТА «Рэха». **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** «Мачаха». **22.30.** НІКа. **22.45.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — Беларускія музычныя весткі; Пад купалам сусвету.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Киди-видди. **8.40.** Премьера художественного фильма «Просто Мария». (Мексика). **9.25.** Торговый мост. **9.55, 13.35, 15.15.** Мультфильм. **10.10.** Рок-урок. **10.50, 00.05.** Пресс-экспресс. **11.20.** «Авария». Художественный фильм. 2-я серия. **12.25.** «Вспоминая Раневскую». Документальный фильм. Фильм 2-й. **14.25.** Телемикст. **15.10.** Блокнот. **15.45.** Премьера научно-популярного фильма «Литературный квартал». **16.20.** Клуб 700. **16.50.** Технодром. **17.20.** Межгосударственный телеканал «Останкино» представляет программу «Куда ведет дорога». **17.45.** Азбука собственника. **17.55.** Погода. **18.00.** «Просто Мария». **18.45.** Миниатюра. **19.00.** Две версии. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Патрисия Каас. **21.25.** Авторская программа В. Молчанова «Я, ты, он, она». **22.00.** «Звезды эстрады». Концерт. **23.20.** Л-клуб. **00.15.** «Авария». 2-я серия.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Время деловых людей. **7.55.** Утренний концерт. **8.10.** Отечество мое. **9.05.** У Ксюши. **9.35.** Козырная дама. **10.05.** Балет Санкт-Петербурга. **11.05.** Художественный телефильм «Санта-Барбара». 168-я серия. **11.55.** И я улыбаюсь тебе. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.**Если вам за... **13.55.** Поют драматические актеры. **14.55.** Игра без проигрыша. **15.15.** Бизнес: новые имена. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **16.15.** Трансросэфир. **17.00.** Христианская программа. **17.35.** Давайте разберемся. **17.50.** «К-2» представляет... **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Экспоцентр представляет. **19.30.** «Санта-Барбара». 169-я серия. **20.20.** Наш сад. **20.50.** Экран криминальных сообщений. **21.00.** Прок. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.30.** Москва глазами иностранцев. **22.45.** На сессии ВС Российской Федерации. **23.15.** Баскетбольное обозрение. **23.45.** Тишина № 9.

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **10.50.** Поговорим о детях. **11.00.** «Смерть ученика». Фильм пр-ва Германии. **12.00.** Документальный фильм. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Современная польская повесть. **14.15.** История польской книги. **16.00.** Поэтическая программа. **16.30.** Композитор и его город. **17.00.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для подростков. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** «Жизнь». Сериал пр-ва Японии. **19.15.** Здоровье. **19.35.** Лаборатория. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** Спортивная студия. **23.05.** Наши, польские. **23.30.** Лексикон польской развлекательной музыки. **23.45.** Новости. **00.00.** Музыкальная программа. **00.10.** Горячая линия. **00.20.** Художественный фильм. **01.55.** «Состояние страха». Фильм пр-ва Польши. **04.05.** Важнейшие события XX века.

ПОЛЬША-II

16.50. Программа на вечер. **17.00.** Артист и его мир. **17.30.** Панорама. **17.35.** Спорт. **17.45.** Розыгрыш лото. **17.55.** «Приключения Гукки Фина». Сериал пр-ва Японии. **18.20.** «Дом». Тележурнал. **18.40.** Летный журнал. **19.00.** Местная программа. **19.30.** Панорама. **19.35.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **20.00.** Документальный сериал. **21.00.**Сериал пр-ва Швеции. **22.00.** Панорама. **22.30.** Экспресс репортеров. **23.00.** Телетеатр. «Е. Онегин». **01.00.** Панорама. **01.05.** Развлекательная программа.

20, ЧЕТВЕРГ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10.** Пад купалам сусвету. **8.25.** «У свеце натхнення». Фільм-канцэрт. **9.20.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **10.10.** Пакуль гарыць свечка...**10.35.** «Вавака». Кінанарыс. **10.45.** Беларускія музычныя весткі. **11.25.** ТА «Рэха». **11.45.** «Шкловыдзімальшчыкі з Бярозаўкі». Кінанарыс. **11.50.** «Эпіцэнтр. Новая канстытуцыя: якой яна будзе? **13.30.** Навіны. **13.40.** Кінанастальгія. «Людзі і звяры». Мастацкі фільм. 1-я серыя. **15.15.** «Спявае Назарый Ярамчук». Фільм-канцэрт. **15.35.** «Нязнайка ў Сонечным горадзе». Мультфільм. 1—3-я серыі. **16.30.** Выяўленчае мастацтва. 4-ы клас. **16.55.** «Белы аўтамабіль», «Сінюшчын калодзеж». Кароткаметражныя фільмы для дзяцей. **17.50.** Тэлебіржа. **18.00.** Дзённік Прынёмання (Гр.). **18.25.** Крымінал-стоп (Гр.). **19.00.** Футбол. Чэмпіянат Беларусі. «Дынама» (Мінск) — «Нёман» (Гродна). 2-гі тайм. **19.50.** Пазіцыя ўрада. **20.35.** Зачытайце маё пісьмо... **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** «Мачаха». **22.25.** Творчае маладзёжнае аб 'яднанне «Крок» прадстаўляе... **23.45.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — Пад купалам сусвету.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.25.** Премьера художественного фильма «Просто Мария» (Мексика). **9.10.** Во дворце на Садовом кольце. **9.40, 15.50.** Джем. **10.10, 17.25.** ...До 16 и старше. **10.50, 01.10.** Пресс-экспресс. **11.20.** «Старший сын». Художественный фильм. 1-я и 2-я серии. **13.30.** «Мальчик и ворон». Научно-популярный фильм. **13.50, 15.15.** Мультфильм. **14.25.** Телемикст. **15.10.** Блокнот. **16.20.** Это вы можете. **18.05.** Погода. **18.10.** «Просто Мария». **18.55.** Русский мир. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Лотто «Миллион». **22.10.** **«Избранное». Художественно-познавательная программа.** «Отечественные записки». Возрождение старого журнала; «След». Сергей Капица в очевидном, невероятном и без них; «Вполголоса». От Высоцкого к Высоцкому; «Неизвестное кино Сергея Параджанова». **23.20.** Однажды в мае. **23.45.** Бессонница. **00.30.** 100 градусов

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00. Вести. **7.25.** Время деловых людей. **7.55.** Мульти-пульти. **8.10.** Прок. **9.05.** Параллели. **9.20.** Наш сад. **9.50.** Тишина № 9. **10.50.** Досуг. **11.05.** Художественный телефильм «Санта-Барбара». 169-я серия. **11.55.** Открытый мир. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Поют драматические актеры. **15.00.** Терминал. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Языки, образование, культура-93. **16.15.** Трансросэфир. **17.00.** Обратный адрес. **17.30.** М-трест. **17.45.** Парламентский час. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Экспоцентр предстваляет. **19.30.** «Санта-Барбара». 170-я серия. **20.20.** Хроно. **20.50.** «Остров». Мультфильм для взрослых. **21.00.** Аз есмь. **21.30.** Поет Александр Дольский. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.30.** Экран криминальнах сообщений. **23.00.** Музыкальный экзамен. **00.00.** Новый дивертисмент.

ПОЛЬША-I

7.00. «Состояние страха». Сериал пр-ва Польши. **9.05.** «Клиника в Шварцвальде». Сериал пр-ва Германии. **10.00.** Новости. **10.10.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **10.50.** Поговорим о детях. **11.00.** «Клуб «Парадайс». Сериал пр-ва США. **11.50.** Сто лет. **12.00.** С верой в новое.**12.30.** Военно-документальная программа. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.50.** Подводная одиссея команды Кусто. **14.40.** Экологическая программа. **15.00.** Не только динозавры. **15.20.** Животные мира. **16.05.** Через моря и льды. **16.35.** Мы взрослые. **17.00.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для молодежи. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.**«Клиника в Шварцвальде». Сериал пр-ва Германии. **19.10.** Католический журнал. **19.30.** Повесть с минного поля. **19.45.** Сатирическая программа. **20.00.** Музыкальный ящик. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** «Клуб «Парадайс». Сериал пр-ва США. **22.10.** Только в первой программе. **22.50.** Фестиваль песни Вроцлав-93. **23.15.** Пегас. **23.45.** Новости. **00.00.** Музыкальная программа. **00.10.** Большие споры поляков. **00.40.** Спокойной ночи. **00.45.** Горячая линия. **00.55.** Я это люблю. **02.15.**«Райская птица». Фильм пр-ва Польши. **03.45.**Документальный фильм.

ПОЛЬША-II

16.00. Программа для молодежи. **16.25.** Документальный фильм. **16.55.** Программа на вечер. **17.00.** Большой мяч. **17.30.** Панорама. **17.35.** Повторение прошлого. **17.50.** Жизнь в зоопарке. **18.15.** Мультихобби. **18.50.** Публицистическая программа. **19.00.** Местная программа. **19.30.** Панорама. **19.35.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **20.00.** Репортаж из Сараево. **20.30.** Рисунок. **21.00.** Познаньская музыкальная весна. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.45.** Колесо фортуны. **23.20.** «Женщина под давлением». Фильм пр-ва США.

21, ПЯТНИЦА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10.** Пад купалам сусвету. **8.25.** Тэлефільмы «Непраўдзівая каліна», «Свет у гліне». **9.00.** Выяўленчае мастацтва. 4-ы клас. **9.20.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **10.10.** Пазіцыя ўрада. **10.55.** Футбол. Чэмпіянат Беларусі. «Дынама» (Мінск) — «Нёман» (Гродна). 2-гі тайм. **13.30.** Навіны. **13.40.** Кінанастальгія. «Людзі і звяры». Мастацкі фільм. 2-я серыя. **15.25.** «Бюро знаходак». Мультфільм. 1—4-я серыі. **16.00.** «Мёртвы зыб». Навукова-папулярны фільм. **16.35.** «Голас». Літаратурна-мастацкі відэаканал для школьнікаў. **17.35.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.10.** Толькі па пятніцах. Інфармацыйна-публіцыстычная праграма. (Гр.). **19.00.** Абласныя навіны. (Магілёў). **19.10.** «1308». Конкурс песні. **19.40.** «Дзедка за рэпку...». Парады агароднікам. **20.10.** Жывём на зямлі адной (Гр.). **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** «Каміла». Мастацкі фільм. (Аргенціна, Іспанія). **23.15.** НІКа. **23.30.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — Тэлебіржа; Пад купалам сусвету.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20, 15.10.** Художественный фильм «Приключения желтого чемоданчика». **9.50.** «Алтай. Времена года». Телевизионный документальный фильм. **10.00.** Клуб путешественников (с сурдопереводом). **10.50, 01.15.** Пресс-экспресс. **11.20.** «Изобретение вальса». Фильм-спектакль. **13.50.** «Два жулика». Мультфильм. **14.25.** Бридж. **14.50.** Бизнес-класс. **15.05.** Блокнот. **16.40.** Новые имена.**16.50.** Дело. **17.20.** Межгосударственный телеканал «Останкино» представляет программу «Стороны света». **17.40.** Погода. **17.45.** Человек и закон. **18.15.** Вагон «03». **18.45.** Поле чудес. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Человек недели. **20.55.** Премьера художественного фильма «Привидения в наследство». 1-я серия. (Франция, Испания). **22.30.** ВИД представляет: Политбюро, Музобоз, Автошоу, Площадка обоза.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Время деловых людей. **7.55.** Голос Азии-93. **8.20.** Пилигрим. **9.05.** Непознанная вселенная. **9.35.** Музыкальный экзамен. **10.35.** Досуг. **10.50.** Художественный телефильм «Санта-Барбара». 170-я серия. **11.40.** В мире животных. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Ижица. **13.55.** Зигзаг удачи. **14.55.** Телебиржа. **15.25.** Там-там новости. **15.40.** Студия «Рост». **16.10.** Приглашение к романсу. **16.55.** «Сослан на планету Земля». Художественный фильм. 11-я серия. **17.45.** Парламентский час. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Премьера телеэкрана. «Цена невесты». Художественный фильм. (Евразия-ТВ). **21.05.** «К-2»: «Абзац». **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.30.** Волейбол. Первенство мировой лиги. Россия — США. **23.30.** Центр Стаса Намина. (Эс-эн-си) представляет...

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай. **10.00.** Новости. **10.10.** Мама и я. **10.20.** Дошкольники дома. **11.00.** «Ночь — мое королевство». Фильм пр-ва Франции. **12.45.** Четверть часа на экране. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Только у нас. **13.55.** Тема дня. **14.00.** Иная школа. **14.30.** Документальный сериал. **14.55.** О поэзии. **15.10.** Телепластикон. **15.30.** Вокруг книги. **15.45.** Отвечу на каждый вопрос. **16.00.** Состояние души. **16.15.** Такая жизнь. **16.35.** Если не Оксфорд, то что? **16.55.** Какая школа? **17.00.** Программа на вечер. **17.05.** Для детей. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Важнейшие события XX века. **19.00.** Право и бесправие. **19.20.** Свидание «в темную». **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** «Десять заповедей». Фильм пр-ва США. **23.05.** Публицистическая программа. **23.45.** Вечерние новости. **00.00.** Музыкальная программа. **00.10.** Документальный фильм. **01.20.** Горячая линия. **01.30.** Сага французской песни. **02.25.** Агнешка Осецкая приглашает. **03.15.** «На неприятности... Беднарский». Сериал пр-ва Польши. **04.05.** Программа французского телевидения.

ПОЛЬША-II

16.20. Программа на вечер. **17.00.** Программа для молодежи. **17.30.** Панорама. **17.35.** Спорт. **17.50.** Мультсериал. **18.20.** «Кэт и Алли». Сериал пр-ва США. **18.45.** Балетная программа. **19.00.** Местная программа. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.45.** Колесо фортуны. **23.20.** «Подстрекатель». Фильм пр-ва Франции. **01.00.** Панорама. **01.15.** Телеспектакль. В. Лысяк «Селекция — II».

22, СУББОТА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 23.50.** Пад купалам сусвету. **8.20.** «Каміла». Мастацкі фільм (Аргенціна, Іспанія). **10.00.** Паказвае Гомель. **11.00.** Тыдзень планеты. **11.15.** Далучэнне. **11.35.** Урокі здароўя. **12.05.** Асілак. **13.05.** «Стогн». Спектакль тэатра-студыі «Арт-цэнтр». **14.45.** Мультфільм. **14.55.** Вобраз. **15.15.** Нашы госці. **16.30.** Я спрачаўся... з усімі. **17.20.** Хрысціянская праграма. **17.55.** Палітычны калейдаскоп. **18.30.** Рандэву на арэне. **19.30.** Залаты рынг. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** «Шукальнікі прыгод». Мастацкі фільм. (Францыя, Італія). **23.20.** НІКа.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.15, 14.00, 20.00, 23.00. Новости. **6.35.** Утренняя гимнастика. **6.45.** Пресс-экспресс. **6.55.** Субботнее утро делового человека. **7.40.** Спорт-шанс. **8.05.** Погода. **8.10.**«Марафон-15» — малышам. **8.35.** Родники. **9.00.** Бумеранг. **9.30.** «ЭКО». Экологическое обозрение. **9.45.** Автограф по субботам. **10.15.** Медицина для тебя. **10.55.** Премьера хроникально-документального фильма «Потерянная армия». **11.20.** «Непутевые заметки, или Путешествие с Соней в поисках Америки». 4-передача. **11.50.** Книжный двор. **12.30.** «Минувшее». Художественный фильм «Я — черноморец». **14.25.** Премьера мультфильма «Принц и Русалочка» (Франция). **14.50.** Центральный экспресс. **15.20.** Спортивная программа «Ультра-си». Бокс. Чемпионат мира. **16.15.** «Белоснежка и семь гномов». Эльдар Рязанов беседует с К. Прошутинской. **16.55.** Красный квадрат. **17.35.** В мире животных. **18.15.** Оба-на-угол. **18.45.** Премьера художественного фильма «Сатана, цианид и убийство». **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Премьера художественного фильма «Последние дни Помпеи». 3-я серия. **21.35.** Студия «Резонанс» представляет. **21.40.** Любовь с первого взгляда. **22.20, 23.20.** Телешоу «50х50». **23.15.** Погода. **23.55.** Видеодром.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Свой взгляд на мир. **7.50.** Мульти-пульти. **8.00.** Формула-730. **8.30.** Студия «Рост». **9.00.** Непознанная вселенная. **9.30.** «Бурда моден» предлагает... **10.00, 16.55.** Телеэрудит. **10.05.** Зигзаг удачи. **10.15.** Как жить будем? **11.00.** Киноглаз. «Прыжок Вертова». **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.20.** Не только о книге. **14.00.** Пилигрим. **14.45.** Изабель. **15.30.** Золотая шпора. **16.00.** Футбол без границ. **17.00.** Мастера. **18.00.** Фильм-премьер. **18.15.** Устами младенца. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Премьера телеэкрана. «Фуфель». **21.00.** Совершенно секретно. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.30.** Программа «А». **23.30.** «Выйти замуж за капитана». Художественный фильм.

ПОЛЬША-I

8.25. Программа дня. **8.30.** Информационно-хозяйственный журнал. **9.35.** Все об огороде. **10.00.** Новости. **10.10.** «Зерно». Программа католической редакции для детей. **10.35.** Программа для детей и молодежи. **11.50.** Английский язык для детей. **12.00.** Документальный фильм. **12.40.** Документальный фильм. **13.00.** Новости. **13.10.** Сцены и картины. **13.40.** Репортаж. **14.40.** Мультфильмы У. Диснея. **15.55.** Телетеатр. С. Жеромский. «Накануне весны». **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** «Детектив в сутане». Сериал пр-ва Англии. **19.15.** Телетурнир. **19.30.** Развлекательная программа. **20.00.** Детский журнал. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Польские зоопарки. **21.30.** «В поисках Сюзанны». Фильм пр-ва США.**23.15.** Новости. **23.25.** Телетурнир. **00.35.** Спортивная суббота. **01.05.** Ночное кино. «Приговор». Фильм пр-ва США. **03.10.** «На неприятности... Беднарский». Сериал пр-ва Польши. **04.05.** Ночи в Лас-Вегас.

ПОЛЬША-II

14.00. Развлекательная программа. **14.30.** Домашний врач. **14.50.** Музыкальная программа. **15.00.** Польские монастыри. **15.30.**Спортивная программа. **16.20.** Животные мира. **17.00.** Развлекательная программа. **17.25.** Розыгрыш лото. **17.30.** Панорама. **17.40.** День земли. **17.45.** «Полный дом». Сериал пр-ва США. **18.10.** Большая игра. **19.00.** Местная программа. **19.30.** Программа для детей. **19.35.** Академия польского кино. **21.25.** Большой спорт. **22.00.** Панорама. **22.25.** Слово на воскресенье. **22.35.** Культурно-публицистический журнал. **23.20.** Развлекательная программа. **23.50.** «Трактир на пустыре». Сериал пр-ва Англии. **00.40.** Программа кабаре. **01.00.** Панорама. **01.10.** Арт-ночь.

23, ВОСКРЕСЕНЬЕ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 20.30.** Пад купалам сусвету. **8.25.** Слова да чалавека. **8.55.** Справы вайсковыя. **9.40.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **10.30.** На крылах кажана. **11.30.** «Аб 'ектыў-тэатр» у Беластоку. **12.10.** Шанц. **12.55.** Паміж намі, жанчынамі... **13.55.** «Прыгоды ў каралеўстве». Мультфільм. 16-я серыя. **14.30.** Творчае маладзёжнае аб 'яднанне «Крок». **15.35.** Таямніца. **16.05.** Існасць. **17.00.** Студыя «Тэлесябрына». **17.35.** Сустрэча для вас. **18.00.** Суперчэмпіён-93. Міжнародны турнір-конкурс па культурызму. **19.00.** Усё жыццё мяне песня вядзе... **20.00.** Панарама. **20.40.** Калыханка. **21.05.** «Падман лэдзі Ікс». Мастацкі фільм. (Англія). **22.35.** «Я — прыгажуня». Мод-шоу.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.20, 14.00, 17.45, 23.00. Новости. **6.35.** Утренняя гимнастика. **6.45.** Тираж «Спортлото». **7.00.** Час силы духа. **8.00.** Центр. **8.30.** С утра пораньше. Премьера мультфильма «Денвер — последний из динозавров». (Франция). **9.00.** Пока все дома. **9.30.** Умники и умницы. **10.15.** Военное ревю. **10.45.** «Непутевые заметки, или Путешествие с Соней в поисках Америки». 5-я передача. **11.10.** Премьера фильма для детей «Приключения черного Красавчика». **11.35.** Рембранд в Эрмитраже. **12.00.** Азбука собственника. **12.10.** Новое поколение выбирает. **13.00.** Премьера мультфильма «Пиф и Геркулес». **13.10.** Премьера документального фильма «Подводная одиссея команды Кусто». **14.20.** Диалог в прямом эфире. **15.00.** Клуб путешественников. **15.50.** Живое дерево ремесел. **15.55.** Премьера мультфильмов «Каспер и его друзья» (Англия), «Настоящие охотники за привидениями» (США). **16.50.** Панорама. **17.30.** Телелоция. **17.55.** Футбол. Отборочный матч чемпионата мира. Сборная России — сборная Греции. **19.55.** «Уют». Универсальный юмористический театр. **21.00.** Итоги. **21.45.** Спортивный уик-энд. **22.00.** Вокзал мечты. **23.20.** «Утренняя звезда». в ночном эфире.

КАНАЛ РОССИЯ

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Студия «Рост». **7.55.** Ностальгические посиделки. **8.25.** Лучшие игры НБА. **9.10.** Фольклор. **9.40.** Телеафиша. **9.55.** Аты-баты... **10.25.** Кипрас Мажейка. **10.55.** Любимые комедии. «Я шагаю по Москве». **12.10.** Программа «03». **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.20.** Не вырубить... **13.35.** Разговор в пути. **14.20.** Познер и Донахью. **14.50.** XX век в кадре и за кадром. **15.35.** Белая ворона. **16.20, 17.40.** Чемпионат мира по автогонкам «Формула-1». **16.50.** Волшебный мир Диснея. «Новые приключения Винни-Пуха», «Черный плащ». **19.25.** Праздник каждый день. **19.35.** «Смертельный обман». Художественный фильм (США). **21.25.** У Ксюши. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.30.** На празднике славянской письменности и культуры. **22.45.** Волейбол. Первенство мировой лиги. Россия — США.

ПОЛЬША-I

7.55. Программа дня. **8.00.** Подводная одиссея команды Кусто. **8.45.** Сельское хозяйство в мире. **9.15.** Сельскохозяйственная программа. **9.45.** Польские зоопарки. **10.00.** Сериал пр-ва США. **10.25.** Телеутро. **11.15.** Английский язык для детей. **11.25.** Документальный фильм. **12.20.** «Море». Тележурнал. **12.40.** «Неделя». Сельскохозяйствнный журнал. **13.25.** Телеконцерт пожеланий. **13.55.** Театр для детей. **14.40.** С камерой среди зверей. **15.00.** «Прощай, Рокфеллер». Сериал пр-ва Польши. **15.50.** Перец и ваниль. **16.30.** Сто вопросов. **17.15.** История фестивалей в Ополе. **18.00.** Телеэкспресс. **18.30.** «Династия». Серия 190. **19.20.** Семь дней — мир. **19.50.** Сатирическая программа. **20.00.** Вечеринка. Мультфильмы У. Диснея. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** «Польская кухня». Сериал пр-ва Польши. **22.25.** Концерт. **23.10.** Спортивное воскресенье. **23.55.** Театральный журнал. **00.25.** Горячая линия. **00.35.** «Тайна Вероники Восс». Художественный фильм. **02.20.** Юмористическая программа. **03.05.** «На неприятности... Беднарский». Сериал пр-ва Польши. **04.05.** Музыкальная программа.

ПОЛЬША-II

8.25. Обзор событий недели (для глухих). **8.55.** Мультфильм. **9.20.** Фильм для глухих. **10.20.** Слово на воскресенье (для глухих). **10.25.** Приветствие. **10.30.** Местная программа. **11.30.** Трижды искусство. **12.00.** Музыкальные таланты. **13.00.** «Семейный бумеранг». Сериал пр-ва Англии. **13.45.** Уик-энд. **14.05.** Путешествие во времени и пространстве. **15.10.** Программа о животных. **15.40.** Для взрослых и детей. **16.00.** События недели. **16.30.** Час с Ханной Берберой. **17.25.** Программа дня. **17.30.** Панорама. **17.40.** «Чудесные годы». Сериал пр-ва США. **18.10.** Документальный фильм. **18.50.** Театрально-поэтическая программа. **19.30.** Программа для детей. **19.35.** «Вне игры». Фильм пр-ва Испании. **21.10.** Специальная линия. **22.00.** Панорама. **22.35.** Колесо фортуны. **23.10.** Концерт. **01.00.** Панорама.

NOWE CELE - LEPSZE PERSPEKTYWY

ciąg dalszy ze str. 4

W okresie 3 lat Związek zrobił dużo w kierunku swojego rozwoju. Zaczęło się odradzać polskie szkolnictwo, pojawiły się zespoły, gazeta i czasopismo. Zrobiono dużo, ale nie wszystko. Moim zdaniem potrzebna jest większa i bardziej elastyczna koordynacja przyobwodowych oddziałów. Pożądane jest, by przyszły Zarząd Główny zwrócił większą uwagę na działalność oddziałów terenowych, nie pozostawiając ich własnemu losowi.

Polacy na Mińszczyźnie odczuwają niedostatek duszpasterstwa w języku ojczystym, nauczycieli i podręczników dla nauki polskiego.

Po dyskusji nad referatem sprawozdawczym Zjazd przystąpił do wyborów nowego kierownictwa. Na stanowisko prezesa zostały wysunięte dwie kandydatury: obecnego prezesa - Tadeusza Gawina oraz wiceprezesa - Stanisława Sienkiewicza. W krótkich przemówieniach kandydaci przedstawili swoje programy działania, w wielu punktach zbieżne, zwłaszcza w kwestii priorytetu rozwoju szkolnictwa, jako podstawy polskiego odrodzenia narodowego.

Tadeusz Gawin oświadczył, że ogólny strategiczny kurs działania zamierza pozostawić bez zmian, skupiając wysiłki na doskonaleniu pracy w kierunku rozwoju szkolnictwa, kultury i rozwoju współpracy ze wszystkimi demokratycznymi ruchami i partiami.

Stanisław Sienkiewicz przedstawił swoją wizję przyszłej polskiej szkoły oraz obiecał skierować szczególną uwagę na zacieśnienie stosunków z Kościołem, oddziałami terenowymi i towarzystwami według zainteresowań oraz wszystkimi organizacjami, których działalność nie jest sprzeczna ze Statutem ZPB.

Po dyskusji, która towarzyszyła omówieniu kandydatur, odbyły się wybory. W wyniku tajnego głosowania przewagą 88 głosów zwyciężył Tadeusz Gawin, uzyskując poparcie 210 delegatów.

W trakcie obrad pierwszego dnia wystąpili również przedstawiciele terenowych oddziałów Związku: Michał Dobrynin z Brześcia, Zofia Boradyn z Nowogródka, przedstawiając zasadnicze problemy swoich organizacji.

Doświadczeniami z pracy polskiego Towarzystwa Lekarskiego i Brzeskiego Uniwersytetu Ludowego podzielili się: Wiktor Hołownia i Henryk Stybaniewicz.

- Kupiłbym od pana tego psa, ale czy on jest wierny?

- Za to mogę ręczyć. Trzy razy go już sprzedałem i trzy razy wrócił.

* * *

- Ile zarabia twój narzeczony? *- pyta ojciec córkę.*

- Zmówiliście się chyba! On pytał mnie właśnie wczoraj, ile ty zarabiasz...

UŚMIECH BEZ GRANIC

* * *

Diabły proponują aniołom rozegrania meczu piłki nożnej.

- Wygramy bez trudu - cieszą się aniołki. - Przecież wszyscy najlepsi piłkarze idą do nieba i są w naszej drużynie.

- Cieszcie się, cieszcie - szydzą diabły. - A jak myślicie, gdzie są sędziowie?..

* * *

- Tato, zapisałem się na kurs i jest mi potrzebna pomoc naukowa.

- Dobrze, a jaka?

- Zapisałem się na kurs nauki jazdy i potrzebuję samochodu.

* * *

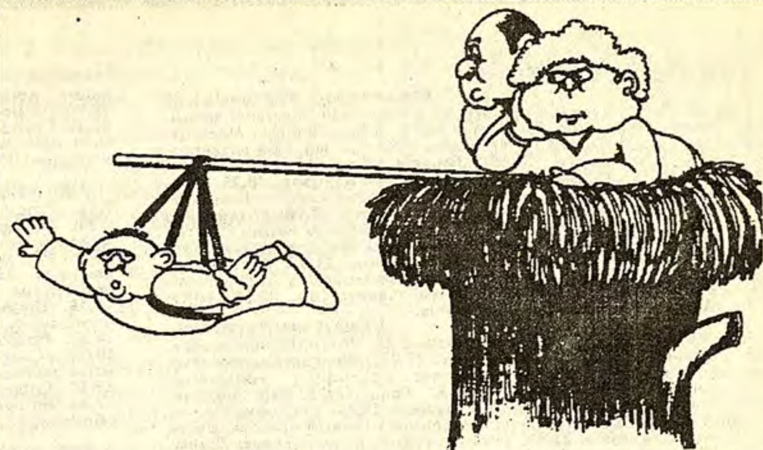
Córka wraca do domu i pyta matkę:

- Czy był tu ktoś?

- Tylko listonosz.

- Coś dla mnie?

- Wątpię, on jest łysy, z brzuszkiem i od dawna żonaty.

POLSKIE DATY: 1926

Kryzys gospodarczy w latach 1923-1925 zachwiał zaufaniem społeczeństwa do odpowiedzialnych za losy kraju, tj. sejmu oraz kolejnych gabinetów. Nastroje te potrafił wykorzystać obóz skupiony wokół marszałka Józefa Piłsudskiego, głosząc potrzebę "sanacji moralnej".

14 maja 1926 r. Piłsudski wkroczył do Warszawy na czele popierających go pułków. Akcję tę poparło wiele ugrupowań politycznych. Następnego dnia premier Witos i prezydent Wojciechowski podali się do dymisji. Sejm powołał nowy rząd pod kierownictwem Kazimierza Bartla.

Piłsudski, dzierżąc tekę ministra Spraw Wojskowych, a następnie pełniąc urząd prezydenta, faktycznie rządził państwem. Pomyślna koniunktura gospodarcza w pierwszych latach po przewrocie majowym przysporzyła sanacji wielu zwolenników. Jednak wszechwładza pułkowników doprowadziła do ograniczenia swobód demokratycznych, co znalazło wyraz w nowej konstytucji i zmianie ordynacji wyborczej (1935).

Kuchnia Polska

PLACKI ZIEMNIACZANE

Najlepsze - wprost z patelni, chrupkie. W tym celu możemy przyjmować gości w kuchni, albo w pokoju śniadaniowym przy kuchni. Ewentualną surówkę szykujemy odpowiednio wcześniej (pasuje każda, z surówką z kapusty kwaszonej, jabłka i cebuli na czele); doskonale też z plackami łączy się ogórek kwaszony, kapusta czerwona, por ze śmietaną.

1,5 kg ziemniaków obranych i opłukanych ścieramy na drobnej tarce, lub przy użyciu odpowiedniej tarczy miksera. Odstawiamy na krótko, odsączamy zbierający się sok. Po odsączeniu dodajemy startą średnią cebulę, jajko, 2 łyżki mąki pszennej, a jeżeli nie zamierzamy placków podawać posypywanych cukrem, z dżemem, powidłami lub słodzoną śmietaną - dodajemy również do smaku sól i mielony pieprz (prawdziwy, nie ziołowy). Potrawę pósolić możemy również po usmażeniu. W ten sposób pewną część robimy dla tych stołowników, którzy lubią placki na słodko, resztę - dla pozostałych.

Masę starannie mieszamy łyżką. Na patelni rozgrzewamy mocno olej (oliwę), kładziemy czubatą łyżkę masy, rozprowadzamy na płasko - to porcja na jeden placek. Na patelni rozmieszczamy jednocześnie tyle, by się nie stykały. Obsmażamy krótko z obu stron, tak by były złote, lekko przyrumienione.

Jedzone prosto z patelni są najsmaczniejsze. Jeżeli smażymy je z przygotowanej przed chwilą masy, są złociste. Masa oczekująca na smażenie ciemnieje do koloru szarego. Placki, jeżeli mają być jedzone po usmażeniu wszystkich, trzeba przechowywać do momentu podania w nagrzanym piekarniku - wówczas stają się ciemnoszare.

LISTY

POCZTA

Droga Redakcjo!

Z wielkim zainteresowaniem biorę do rąk gazetę "Głos znad Niemna", w której często można przeczytać o kościele, o księżach. W naszej makarowskiej parafii przez 20 lat nie było stałego księdza. W niedzielę i święta dojeżdżał do nas kapłan z odelskiej parafii.

Z przyjazdem ojca Wenantego w naszym kościele odmieniło się wszystko. Możemy uczestniczyć codziennie we mszy św. Ze łzami w oczach idą wierni w każdy wtorek na Nowennę do Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. Przez cały szkolny rok na plebanii nasze dzieci uczą się religii.

Ojciec Wenanty nie żałuje sił i energii. W bardzo krótkim czasie został odremontowany i odmalowany kościół, odnowiono ołtarze. Na Boże Narodzenie dla dzieci były rozdane prezenty, a w kościele starsze dzieci przedstawiały "Jasełka". Jakież miłe wspomnienia pozostawiła pielgrzymka do Polski. Uczestnicy zwiedzili Lublin, Kraków i Częstochowę; w tym roku mają pojechać na wycieczkę dzieci i młodzież. I to wszystko dzięki naszemu ojcu Wenantemu.

Poprzez Waszą gazetę chcemy wyrazić serdeczne podziękowanie za jego troskę o zbawienie naszych dusz i za pracę, którą on prowadzi wśród młodzieży, dzieci i wszystkich wiernych. Życzymy mu zdrowia i pomyślności na długie lata.

Z wyrazami szacunku parafianie makarowskiej parafii.

Rejon Brzostowica

Moja Redakcjo!

Zaniepokoiła nas informacja o konferencji w Witebsku ("Głos" nr 14), gdzie między innymi była mowa o próbach wydalenia polskich księży-misjonarzy.

My, ludzie w starszym wieku nie chcemy modlić się po białorusku; swoje dzieci również nauczyliśmy modlić się po polsku. A jaką przyszłość mają nasze wnuki? Byliśmy Polakami; mieliśmy to zresztą wpisane w dokumentach. W 1945 r., nie pytając nas o zgodę, zapisano nas jako Białorusinów. Wtedy straszono nas, że gdy kto będzie nalegał na zachowanie narodowości polskiej - zostanie wywieziony na "białe niedźwiedzie".

Natomiast w 1946 r. wyjechać do Polski nie było sprawą łatwą. Mama mówiła: "Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród". Tak przetrwaliśmy do dnia dzisiejszego.

Niedawno, gdy sporządzano spis znajomości języków podałam polski, rosyjski i białoruski. Niestety, języka polskiego mi nie wpisano, pomimo że nim władam. Bardzo lubiłam czytać polskie książki i gazety, prenumerowaliśmy "Zielony Sztandar". Obecnie jesteśmy stałymi czytelnikami "Głosu znad Niemna".

Teresa Frońska
rejon Miadelski

Poszukiwania

Zwracam się z gorącą i uprzejmą prośbą o pomoc w sprawie mojego ojca Kazimierza Turka, który do 1940 roku mieszkał na kolonii Żylicze w gminie Łunna. Urodził się w 1927 r. W dniu 10 lutego 1940 r. został deportowany wraz z matką Malwiną Marią Turek z domu Jawłoszewicz i bratem Franciszkiem na północny Ural, (obłaść Mołotowska (Permska), rejon Czusowa) do obozu pracy Krasnyj Urał.

Od kilku lat bezskutecznie poszukujemy dokumentów dotyczących deportacji i pobytu do 1946 r. w ZSRR. Zwracam się z prośbą o pomoc w ustaleniu, gdzie takie dokumenty mogłyby się znajdować i jak można byłoby je otrzymać.

Zdzisław Turek
98-300 Wieluń, ul. E. Plater 12
Polska

Poznajmy się

Chciałbym nawiązać kontakt z młodymi ludźmi pochodzenia polskiego, lub interesującymi się kulturą i problemami polskimi. Korespondencja może być w językach polskim, rosyjskim, lub angielskim.

D.A. Szymański
16-025 Krypno 75
woj. białostockie
Polska

BORYSIE zmiłuj się nad nami

"Głos znad Niemna"
Wydawca: Związek Polaków na Białorusi

Adres redakcji:
230005 Grodno
ul. Dzierżyńskiego 32
tel. 44-94-57

Druk: Zakłady Graficzne Grodno, ul. Poligrafistów 4

Tygodnik:
indeks 63863
Nr rej. 8
Objętość pisma - 2 drukowane arkusze

Zamówienie nr... 2367

Nakład: 11500 egz.

P.o. redaktora naczelnego L. Michajlik

Autorzy publikacji ponoszą odpowiedzialność za dobór i wiarygodność podawanych faktów. Ich poglądy nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Redakcja zastrzega sobie prawo do skrótów nadesłanych materiałów bez uprzedzenia, listownego kontaktowania się z autorami.